

Nr 40.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; given Stockholms slott den 19 januari 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt,

dels förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet,

dels förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnskatt,

dels förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 15 § 2 mom., 55 och 75 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda lag skola införas anvisningar till 55 § av nedan angiven lydelse:

15 §.

2 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit efter taxeringsårets ingång, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnd, om synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, helt eller delvis frikalla den skattskyldige från skattskyldighet för fastighet för taxeringsåret.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av fastigheten fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt detta moment, förfares på sätt i 75 § 2 mom. stadgas.

55 §.

Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit under beskattningsåret eller senare, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete vilken upphört att utgå före eller vid dödsfallet eller ock efter dödsfallet i nära anslutning till detta, skall, om ej särskilda förhållanden till annat föranleda, dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande erhålla befrielse från skattskyldighet enligt denna lag för sagda inkomst eller skälig del av densamma.

Har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna lag för hans inkomst under beskattningsåret. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

¹ Senaste lydelse av 15 § 2 mom. och 55 § se SFS 1933:279.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av den avlidnes inkomst under beskattningsåret fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt denna paragraf, förfäres på sätt i 75 § 1 mom. stadgas.

(Se vidare anvisningarna.)

75 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter skattskyldig i fall, där de i 55 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst enligt denna lag, och hava utskylder på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen vid tiden för dödsfallet ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av dessa utskylder. Framställning som nu sagts skall avlämnas senast under kalenderåret efter dödsåret. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 55 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda lagrum angivna grunder bestämma beskattningsbar inkomst för det beskattningsår utskylderna avse och meddela beslut, att utskylderna efter dödsfallet skola utgå å denna beskattningsbara inkomst i stället för å den som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående utskylder på grund av taxeringen, i den mån de ändrade grunderna för uträkning av utskylderna för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. Har avliden person i fall, där de i 15 § 2 mom. angivna betingelserna äro för handen, vid taxering upptagits såsom skattskyldig för fastighet enligt denna lag, och hava utskylder för fastigheten på grund av taxeringen påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder för fastigheten på grund av taxeringen ännu ej ägt rum, äger beskattningsnämnd att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av dessa utskylder. Framställning som nu sagts skall avlämnas senast under kalenderåret efter dödsåret.

3 mom. För kommunal utskyld, som påförts avliden person eller på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om kommunal utskyld, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Anvisningar

till 55 §.

1. Frihet från skattskyldighet, som avses i 55 § första stycket, kan ifrågakomma endast i händelse av inkomstminskning för boet på grund av att inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete upphört att utgå i anslutning till dödsfallet. Sådan inkomstminskning beror vanligen på nedgång i bruttointäkten men kan också vara föranledd av ökade utgifter, exempelvis för anställande i jordbruk eller rörelse av lejd arbetskraft i den avlidnes ställe.

Är fråga om sådan inkomst av tjänst, som helt upphör att utgå före eller vid dödsfallet eller snart därefter utan att ersättas av motsvarande inkomst till dödsboet eller dess delägare, bör, därest förutsättningar för full befrielse från skattskyldighet enligt 55 § första stycket i övrigt föreligga, dödsboet erhålla dylik befrielse för hela ifrågavarande inkomst. Om åter efter dödsfallet exempelvis avlöning som den avlidne under sin livstid erhållit delvis ersättes med pension eller annan livränta eller ränta på utfallande livförsäkring eller dylikt till efterlevande änka, eventuellt även till minderåriga barn eller andra bodelägare, bör befrielsen enligt första stycket i regel ej avse mer än skillnadsbeloppet mellan lönen och det belopp som delvis ersätter denna. Även om i samband med dödsfallet bortfallande intäkt av tjänst ej härrört av personligt arbete, utan exempelvis utgjort intäkt av livränta eller av undantagsförmån, bör befrielse medgivas. Vad angår annan förvärvskälla än tjänst skall befrielse enligt 55 § första stycket däremot endast avse sådan inkomst, som kan anses härröra av personligt arbete. Beträffande jordbruk eller rörelse får sålunda en ungefärlig uppskattning göras hur stor inkomstminskning för boet som är att förvänta på grund av att den avlidnes personliga arbetsinsats bortfallit. Undantagsvis torde även ifråga om inkomst av annan fastighet motsvarande befrielse kunna ifrågakomma. Ifråga om intäkt av tillfälliga uppdrag läser befrielse från skattskyldighet bliva regel.

Befrielse må medgivas endast där delägare i dödsboet vid den avlidnes frånfälle varit för sin försörjning beroende av denne. Hava dödsbodelägarna vid denna tid erhållit hela sin försörjning annorledes än från den avlidne, saknas givetvis denna förutsättning för befrielse. Överhuvud gäller som villkor för befrielse enligt 55 § första stycket, att skattens erläggande skulle komma att kännas närmast som en personlig börda för dödsbodelägarna och ej allenast som minskning i ett påräknat arv, vilket i och för sig förbättrar deras försörjningsmöjligheter. Har avkastning av den avlidne tillhörig förmögenhet kunnat disponeras för dödsbodelägarnas fulla försörjning och lämnas den förmögenhet som svarar mot nämnda avkastning väsentligen orubbad av skatter och andra nödiga utgifter i samband med dödsfallet, finnes ej heller anledning till befrielse från skattskyldighet. I övriga fall, där förhållanden som i föregående stycke avses äro för handen, bör befrielse helt eller delvis medgivas. Såsom ett mera speciellt exempel på förhållanden, som böra föranleda inskränkning i befrielse från skattskyldighet, må anföras det fall att en

efterlevande änka, som taxeras tillsammans med dödsbo efter avliden make, med hänsyn till ortsavdrag eller dylikt skulle genom fullständig befrielse från skattskyldighet för dödsboet komma i ett förmånligare läge i beskattningsavseende än om hon taxerats såsom ensamstående.

I fråga om äkta makar, som taxeras gemensamt, inträffar ej sällan (t. ex. beträffande rörelse) att, på grund av det i 20 § kommunalskattelagen stadgade förbudet mot avdrag för värdet av andra makens arbete, den ene maken taxeras för inkomst, som i verkligheten är ett resultat av den andre makens arbetsinsats. Hinder skall i dylikt fall ej anses möta att, om den senare avlidit, låta sådan frikallelse från skattskyldighet som stadgas i 55 § första stycket avse den efterlevande maken i stället för dödsboet efter den avlidne.

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i 55 § andra stycket bör särskilt uppmärksammas, att fråga är om en skälighetsprövning, och att följaktligen hänsyn bör tagas även till andra omständigheter än de i lagrummet uttryckligen angivna. Därest exempelvis bodelägarna hava enskild förmögenhet eller i samband med dödsfallet livförsäkringar utfalla till dödsbodelägarna utan att ingå i dödsboet, bör detta vid prövningen beaktas. Även där förutsättningarna enligt 55 § första stycket föreligga kan stundom jämväl andra stycket vara tillämpligt och sålunda föranleda en längre gående befrielse än som följer av första stycket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940 eller dödsbo efter sådan skattskyldig; å sådan skattskyldig eller sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

F ö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928¹ om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

23 §.

Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit under beskattningsåret eller senare, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete vilken upphört

¹ Senaste lydelse av 23 § se SFS 1933:280 och av 24 § se SFS 1934:291.

att utgå före eller vid dödsfallet eller ock efter dödsfallet i nära anslutning till detta, skall, om ej särskilda förhållanden till annat föranleda, dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande erhålla befrielse från skattskyldighet enligt denna förordning för sagda inkomst eller skälig del av densamma.

Har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna förordning för hans inkomst under beskattningsåret så ock för hans förmögenhet vid beskattningsårets utgång. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av den avlidnes inkomst eller förmögenhet under beskattningsåret fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt denna paragraf, förfares på sätt i 24 § 1 mom. stadgas.

24 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter skattskyldig i fall, där de i 23 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt denna förordning, och har statlig inkomst- och förmögenhetsskatt på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen vid tiden för dödsfallet ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av denna skatt. Framställning som nu sagts skall göras senast under kalenderåret efter dödsåret. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 23 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda paragraf angivna grunder bestämma beskattningsbart belopp för det beskattningsår skatten avser och meddela beslut, att skatten efter dödsfallet skall utgå å detta beskattningsbara belopp i stället för å det som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, i den mån de ändrade grunderna för uträkning av skatten för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. För inkomst- och förmögenhetsskatt, som påförts avliden person eller, såvitt angår det beskattningsår varunder dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet.

Häri genom förordnas, att 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 om särskild skatt å förmögenhet skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

7 §.

Där jämlikt 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt befrielse medgives från skattskyldighet för inkomst eller förmögenhet, skall, där den ändrade beräkningen av inkomsten eller förmögenheten därtill föranleder, motsvarande befrielse medgivas jämväl i fråga om särskild skatt å förmögenhet. Lag samma vare, där beskattningsnämnd jämlikt 24 § 1 mom. nämnda förordning medgiver befrielse från erläggande av inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall vid medgivande av befrielse från erläggande av efter dödsfallet utgående särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd angiva beloppet av den beskattningsbara förmögenhet, som skall ligga till grund för utgörande av dylik skatt.

8 §.

Där jämlikt 24 § 2 mom. förordningen — — — skatt å förmögenhet.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnskatt.

Härigenom förordnas, att 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 om värnskatt skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

6 §.

Har jämlikt bestämmelserna i 23 § eller 24 § 1 mom. förordningen — — — denna förordning.

7 §.

Där jämlikt 24 § 2 mom. förordningen — — — denna förordning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

95 §.

Prövningsnämnd beslutar — — — i övrigt.

Särskild prövningsnämnd har att, sedan den ordinarie prövningsnämnden avslutat sitt arbete för året och intill dess nästa ordinarie prövningsnämnd sammanträder, dels besluta över besvär, som anförts enligt 123 §, dels, när taxeringsnämnd ej sammanträder för årlig taxering, pröva ansökningar om sådan befrielse från erläggande av utskylder, varom förmäles i 75 § 1 och 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt 7 § förordningen om särskild

¹ Senaste lydelse av 95 § se SFS 1938:374.

skatt å förmögenhet, dels ock pröva besvär, som avses i 16 § andra stycket lagen om folkpensionering. Vad eljest i denna förordning stadgas om prövningsnämnd skall hava motsvarande tillämpning beträffande särskild prövningsnämnd.

Om rätt — — — och 129 §.

128 §.

1 mom. Om kammarrätten — — — å denne.

Äro makar — — — och förmögenhetsskatt.

Hava besvär hos kammarrätten eller Kungl. Maj:t anförts rörande taxering av skattskyldig, som avlidit, eller dödsbo efter sådan skattskyldig, och har jämlikt 75 § 1 eller 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt eller 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd medgivit dödsboet efter den avlidne befrielse från erläggande av skatt på grund av taxeringen, skall vid ändring av taxeringen i anledning av besvären jämväl beslutet om sådan skattebefrielse i erforderlig mån ändras.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I avseende å taxering av dödsbo efter skattskyldig, som avlidit före den 1 januari 1940, skola äldre bestämmelser tillämpas.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

Härigenom förordnas, att 57 § lagen den 7 juni 1934 om vägdistrikt skall hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

57 §.

Vad i 75 § 3 mom. kommunalskattelagen är stadgat om — — — om vägskatt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19
januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med cheferna för social-, kommunikations- och ecklesiastikdepartementen:

Den 24 februari 1939 erhöll jag Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en sakkunnig för utredning av frågan, huruvida och i vad mån en utsträckning borde ske av rätten till skattebefrielse för avliden persons inkomst och förmögenhet, och tillkallade jag följande dag kammarrättsrådet, juris doktor Carl W. U. Kuylenstierna att inom finansdepartementet biträda med utredning av berörda fråga.

Utredningsmannen överlämnade sedermera till mig i en den 7 oktober 1939 dagtecknad *promemoria rörande skattebefrielse för dödsbo* den äskade utredningen jämte förslag till ändringar i gällande skatteförfattningar. Promemorian torde få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll.

Över promemorian inhämtades yttranden från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ävensom från kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet.

Enligt *nuvarande lagstiftning* gäller i fråga om den kommunala beskattningen rörande dödsbos skattebefrielse för inkomst en bestämmelse i 55 § kommunalskattelagen av följande lydelse:

»Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 20,000 kronor, och har den avlidne efterlämnat make, oförsörjda barn eller andra bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skattskyldighet för sådan den avlidnes inkomst, som skolat upptagas till beskattning under det år han avlidit eller under året näst därefter. Har den avlidne efterlämnat mer än två bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må sådan befrielse kunna medgivas, därest behållningen i boet ej överstigit 30,000 kronor. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande inkomst, som skolat taxeras under dödsåret, av beskattningsnämnd

för detta eller nästpåföljande år och beträffande inkomst, som skolat taxeras under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.»

Rörande såväl kommunal fastighetsskatt som statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt särskild skatt å förmögenhet gälla, på sätt av utredningspromemorian (sid. 2—3) närmare framgår, i huvudsak liknande bestämmelser. Genom att fråga är om frihet från taxering komma dessa bestämmelser att automatiskt bliva gällande i avseende å alla kommunala utskylder, däri inbegripen vägskatt.

I det yttrande till statsrådsprotokollet, varmed jag motiverade igångsättandet av den ifrågavarande utredningen, framhöll jag bland olägenheterna med gällande beskattningssystem de ofta påpekade svårigheter, som efter en familjeförsörjares död inställa sig för de efterlevande att betala de på den avlidne belöpande skatterna, särskilt i sådana fall då han åtnjutit en i jämförelse med de existensmedel, vilka stå den efterlevande familjen till buds, stor personlig arbetsinkomst och då dödsfallet följaktligen för denna betyder en plötslig betydande försämring av försörjningsförhållandena. Olägenheter av liknande art kunde visserligen göra sig gällande även i andra fall såsom vid löntagares inträde i pensionsåldern. Men mellan dessa fall förelåge den olikheten, att dödsfallet och den därav följande ändringen i det ekonomiska läget vanligen ej kunde förutses, medan vid pensionering fråga vore om en på förhand beräknelig utveckling av vederbörandes ekonomi. Jag framhöll tillika att olika möjligheter förelåge att komma till rätta med spørgsmålet. Ett sätt vore att göra en utsträckt skattebefrielse i huvudsak beroende av inkomstens karaktär av arbetsinkomst och låta hänsyn till storleken av behållningen i boet bliva av mer underordnad betydelse, ett annat sätt vore att höja det belopp för behållningen i dödsboet, som utgör gräns för skattebefrielsen, men överlåta åt beskattningsmyndigheterna att inom nämnda gräns företaga en noggrannare avvägning med hänsyn till de individuella förhållandena än som för närvarande äger rum. Måhända stode också andra möjligheter till buds för frågans lösning. Tillika framhöll jag sambandet mellan frågan om eventuell skattebefrielse och arvsbeskattningen.

Mitt nu omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet återfinnes å sid. 1—2 i utredningspromemorian.

Beträffande *utredningsmannens motivering* för det av honom framlagda förslaget tillåter jag mig i huvudsak hänvisa till promemorian. Ur denna må dock här återgivas följande:

»De mest betydelsefulla av de fall varom här är fråga äro givetvis sådana där löne- och andra liknande tjänsteinkomster bortfalla i samband med dödsfallet. Om dessa fall särskilt beaktas, ligger det väl närmast till hands att låta befrielsen avse sådan å den ifrågavarande bortfallande inkomsten belöpande skatt, som skall erläggas efter dödsfallet. Denna i departementschefens anförande antydda anordning torde det ock vara möjligt att genomföra. De föreskrifter, som lämpligen synas böra meddelas i sådant avseende, bliva emellertid mindre väl lämpade för eftergift av skatt i sådana fall, där

ej fråga är om tjänste- eller andra personliga inkomster, men där dock skäl för skattebefrielse måste anses föreligga. För dessa synes bibehållande av bestämmelser liknande de nu gällande ligga närmast till hands, med den ändring likväl, att eftergiften bör avse utskylder som skola erläggas efter dödsfallet.

Måhända kunde man vara benägen att taga steget fullt ut och göra efterskänkande av skatt på bortfallande löne- och liknande inkomster till en för alla fall gällande absolut regel. Spörsmålet skulle då endast betraktas som en ren uppborädsfråga. Man torde dock knappast hava anledning gå längre än till ett undanröjande av de särskilda olägenheter, som bliva en följd av det gällande systemet, och låta beskattningen i övrigt bestå. Skattebefrielsen synes sålunda alltjämt böra begränsas till sådana fall, då dödsbodelägarna äro beroende av den avlidne för sin försörjning. Det är i sådana fall, då dödsboets skatt närmast känns som en personlig börda för dödsbodelägarna, som anledning finnes att ingripa. Detta torde vara fallet allenast när den avlidne bestått dödsbodelägarna helt eller delvis deras försörjning, d. v. s. då de varit för sin försörjning 'beroende' av honom. I andra fall betraktas skatten närmast som en minskning av påräknat arv. Det lär ej heller kunna förnekas, att vid bedömandet av skattens tyngd även graden av beroendet spelar en betydande roll och följaktligen bör påverka befrielsens omfattning.

Står man på denna ståndpunkt, är det tydligt, att man ej kan meddela allmänna bindande föreskrifter rörande befrielsens omfattning. Det är här fråga om omständigheter som måste bedömas i varje särskilt fall. Ett individuellt bedömande kan ej ske av andra än beskattningsnämnderna, åt vilka det måste anförtros att efter skälighetsgrunder bedöma hur långt befrielsen skall sträcka sig. Det torde vara möjligt att till dessas ledning avfatta anvisningar innehållande vissa allmänna regler för de fall då fråga är om bortfallande arbetsinkomst. I fråga om andra inkomster är det knappast möjligt att ens i anvisningsform meddela några föreskrifter. När det viktigaste fallet, avseende löneinkomster och liknande, utskiljes och göres till föremål för särskilda regler, bör det vara möjligt för beskattningsnämnderna att för de återstående fallen verkställa en sådan saklig prövning som betingas av förekommande olikheter.»

Beträffande sättet för reformens genomförande framhåller utredningsmannen, att den skattebefrielse varom fråga är bör anförtros åt taxeringsmyndigheterna och ej i första hand göras till en debiteringsangelägenhet, dels på den grund att befrielsen därigenom kommer att få sin verkan beträffande samtliga de slag av utskylder som grunda sig på taxeringen, dels därför att endast taxeringsmyndigheterna äga kompetens att fastställa den grund, enligt vilken utskylderna efter dödsfallet skola utgå. Enklast syntes vara att i sådana fall då taxeringen redan fastställts låta beslutet innehålla en direkt förklaring att efter dödsfallet utskylder skola utgå på grundval av ett nyt räknat belopp i stället för det vid taxeringen fastställda. I enlighet med detta beslut skulle det tillkomma debiteringsmyndigheterna att avkorta det utskyldsbelopp som utgör skillnaden mellan den på grundval av taxeringen fastställda utskyldssumman och den som erhålles vid debitering på grundval av det av taxeringsnämnden angivna nya taxeringsbeloppet. Ett sådant särskilt förfarande varom här vore fråga behövde dock ej användas där taxeringen ännu ej blivit fastställd, därest frågan om befrielsen hunne bringas

till beskattningsnämndens — taxeringsnämndens eller prövningsnämndens — kännedom innan den ordinarie taxeringen för året avslutats. I dylikt fall komme ej några utskylder på grund av taxeringen att utgå före dödsfallet, varför befrielsen kunde avse alla uppbörder på grund av det taxeringsbelopp som fastställdes. Det finnes ingen anledning att från början fastställa ett annat sådant belopp än det på grundval av vilket utskylderna skulle utgå. Här kunde alltså den nuvarande tekniska anordningen i huvudsak bibehållas.

Utredningsmannen föreslog följaktligen en uppdelning av bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo på så sätt att fråga om befrielse från skattskyldighet skulle regleras genom bestämmelser, som ersatte de nuvarande, i vederbörliga avdelningar om skattskyldighet, medan de föreskrifter, som medgäve skattebefrielse i sådana fall där taxering redan ägt rum, inordnades i de paragrafer som begränsa dödsbos och dödsbodelägaras ansvarighet för utskylder till tillgångarna respektive lotten i boet.

Den ifrågasatta nya lagstiftningen kunde, såsom framhålles å sid. 7 i utredningspromemorian, få betydelse även för pensionsavgifterna samt för storleken av vissa sociala bidrag. Några särskilda föreskrifter av sådan anledning syntes dock ej erforderliga.

Beträffande innehållet av *utredningsmannens författningsförslag* tillåter jag mig hänvisa till promemorian (sid. 11—16). Här vill jag rörande det samma framhålla endast följande.

Den grundläggande bestämmelsen rörande ifrågavarande skattebefrielse beträffande inkomst är enligt förslaget 55 § kommunalskattelagen. Till denna fogas anvisningar som automatiskt bliva gällande även för övriga fall av skattebefrielse rörande inkomst ifråga om såväl den kommunala som den statliga beskattningen. Nämnda lagrum avser de fall då förutsättningarna för skattebefrielse komma till beskattningsnämndernas kännedom innan den ordinarie taxeringen för året avslutats. Paragrafen är uppdelad i två moment, det första avseende det fall då den avlidne haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, i vilket fall befrielsen är obunden av dödsbobehållningens storlek, det andra momentet avseende övriga fall, i vilka emellertid möjligheten till befrielse från skattskyldighet gjorts beroende av storleken av behållningen i dödsboet. I 75 § 1 mom. kommunalskattelagen behandlas, under hänvisning till 55 §, det fall att skattebefrielse skall medges där taxering av dödsboet redan skett och beskattningsnämndens beslut följaktligen bör avse medgivande av befrielse från erläggande av vissa utskylder på grund av taxeringen.

Vad angår fastighetsskatten återfinnes bestämmelsen om befrielse från skattskyldighet i kommunalskattelagen 15 § 1 mom., medan befrielsen från erläggande av utskylder på grund av verkställd taxering återfinnes i 75 § 2 mom. Innehållet i nuvarande 75 § återfinnes i 3 mom. av paragrafen enligt förslaget.

Vad angår förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt innefattar 23 § en motsvarighet till 55 § kommunalskattelagen, medan 24 § 1

mom. motsvarar 75 § 1 mom. kommunalskattelagen och 24 § 2 mom. upp-tager innehållet i nuvarande 24 § nämnda förordning.

7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet har ändrats i konsekvens med lagstiftningen i övrigt.

Jämväl i taxeringsförordningen och i lagen om vägdistrikt föreslås vissa ändringar av formell natur.

I utredningspromemorian (sid. 9—10) behandlas jämväl *förslagets ekonomiska betydelse för stat och kommuner* m. fl. och framhålles att utsträckningen av skattefriheten kommer att få relativt sett större betydelse för den kommunala än för den statliga beskattningen.

I samtliga avgivna yttranden över förslaget har *behovet av reformerad lagstiftning* på ifrågavarande område vidgåtts. I alla yttranden utom dem som avgivits av *länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län* ävensom av *kammarrätten* har man jämväl i huvudsak biträtt huvudprinciperna i utredningsmannens förslag, medan i de nu angivna yttrandena ävensom i en av *landskamreraren i Örebro län* uttalad skiljaktig mening mer eller mindre långt gående avvikelser från detta förslags grunder ifrågasätts.

Ur de yttranden, i vilka förslagets huvudprinciper biträtts, må här åter-givas följande:

Överståthållarämbetet yttrar:

»De motiv, som föranlett utredningen, finner ämbetet bärande och har ämbetet icke heller något att erinra mot sättet för reformens genomförande. Ämbetet får således tillstyrka, att förslag till ändring i skattelagarna i före-varande avseende framlägges.»

Länsstyrelsen i *Stockholms län* anför, bland annat:

»I sitt den 15 maj detta år avgivna utlåtande över 1936 års uppbörds-kommittés förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. uttalade länsstyrelsen, att mycket skulle vinnas i fråga om uppbörds-problemens lösning, därest genom ändrade beskattningsregler man kunde frånkomma de svårigheter, som nu föreläge beträffande dödsboms beskattning. Länsstyrelsen har således i princip intet att invända emot att ifråga-varande spörsmål löses såsom en beskattningsfråga.»

I fråga om förutsättningarna för skattebefrielse för inkomst och förmö- genhet tillstyrker länsstyrelsen de i promemorian framlagda förslagen.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* anser de av utredningsmannen föreslagna reg- lerna angående skattebefrielse för dödsbo på ett tillfredsställande sätt avhjäl- pa de brister, som enligt vunnen erfarenhet vidlåda de nu gällande bestäm- melserna i ämnet.

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* yttrar:

»Då de principer för skattelindring vid inträffat dödsfall, som i promemo- rian och förslaget till författningsändringar framförts, bättre motsvara syfte- målet än nu gällande bestämmelser i detta avseende, vill länsstyrelsen på det livligaste tillstyrka det föreliggande förslaget.

Av de föreslagna författningsändringarna synes framgå, att 55 § kommunalskattelagen är avsedd att reglera skattskyldigheten i de fall, då taxering ännu icke åsatts, varemot 75 § avser skattelindring för på taxering grundade utskylder, som vid dödstillfället ännu icke förfallit till betalning. Det vore emellertid önskvärt, att detta finge tydligare uttryck i lagtexten.»

Länsstyrelsen i *Kronobergs län* anför:

»Ökad möjlighet för beskattningsmyndigheterna att medgiva skattelindring eller skattebefrielse för dödsbo är enligt länsstyrelsens mening av behovet påkallad.

De föreslagna författningsändringarna synas vara väl motiverade och ägnade att främja billighet och rättvisa i här ifrågavarande avseende. Angelägenheten av en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av hithörande författningsbestämmelser kan antagas bli tillgodosedd genom de föreslagna anvisningarna och torde ytterligare kunna främjas genom den granskning, som även i förevarande avseende av prövningsnämnderna bör ägnas taxeringsnämndernas beslut.

Länsstyrelsen får sålunda tillstyrka lagstiftning i enlighet med föreliggande förslag.»

Länsstyrelsen i *Blekinge län* uttalar:

»Genom de föreslagna författningsändringarna synas samtliga dödsbon, oavsett den tid på året dödsfallet inträffar, kunna tillerkännas skälig skattebefrielse. Då gällande bestämmelser otvivelaktigt kunna leda till obilliga resultat, särskilt beträffande ett stort antal dödsbon, som för närvarande praktiskt taget kunna medgivas befrielse från allenast ett års taxering, får länsstyrelsen tillstyrka den nu föreslagna reformens genomförande.»

Länsstyrelsen i *Kristianstads län* anför, bland annat:

»Då möjligheterna att ernå skattebefrielse för dödsbo enligt gällande bestämmelser måste anses alltför begränsade, vill länsstyrelsen uttala sin livliga tillfredsställelse över att utredning företagits i syfte att utvidga dessa möjligheter. I detta sammanhang vill länsstyrelsen hava framhållit önskvärdheten av att utredning kommit till stånd jämväl beträffande det i direktiven för ifrågavarande utredningsuppdrag berörda spörsmålet om lättnad i löntagares skattebetalningsskyldighet vid inträde i pensionsåldern o. dyl.

Det nu framlagda förslaget innefattar bestämmelser, enligt vilka det kommer att bli möjligt för beskattningsnämnderna att i större utsträckning än hittills medgiva dödsbo skattebefrielse.»

Länsstyrelsen i *Skaraborgs län* yttrar:

»Den försvagade ekonomiska ställning, som inträder för dödsbodelägare, vilka varit beroende av den avlidne för sin försörjning, bör berättiga dödsboet till vidsträckt skattelindring eller skattebefrielse för utskylder, som skolat erläggas efter dödsfallet i anledning av den skattskyldiges under livstiden uppburna inkomst och den därav föranledda taxeringen.»

Länsstyrelsen i *Örebro län* anför:

»Såsom utredningsmannen framhåller bör man utgå från den princip, att skatt skall uttagas av inkomsten under det beskattningsår, till vilket den hänförs. Då tekniska svårigheter möta att i praktiken fullt genomföra detta, avses med det nu framlagda förslaget, på sätt ock anförts i det till grund för utredningen liggande statsrådsprotokollet, att undanröja de olägenheter, som

för efterlevande till en avliden skattebetalare uppkomma genom att de få betala skatt för av honom men ej av dem åtnjuten inkomst. Utredningsmannen har till avhjälpande av denna olägenhet föreslagit, att skatt icke skall uttagas för den del av den avlidnes inkomst, som bortfaller genom hans död. Länsstyrelsen finner detta vara en följdriktig lösning av frågan. Såsom utredningsmannen framhållit kunde man vara benägen att låta dylikt efterskänkande av skatt bli en för alla fall gällande absolut regel. Då ändamålet med skattelindringen emellertid endast avsett att undanröja olägenheter för efterlevande, finnes ingen anledning att gå längre än i förslaget angivits.

Länsstyrelsen är fullt medveten om de svårigheter, som förslagets tillämpning i många fall kommer att medföra, men finner dem dock icke vara av den art att därigenom hela frågan bör förfalla.»

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* yttrar:

»Länsstyrelsen hälsar med tillfredsställelse den möjlighet till befrielse för dödsbodelägare från erläggande av skatt för inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, vilken upphört att utgå vid dödsfallet eller i nära anslutning till detta.

Genomförd kommer förvisso en sådan lagändring att förverkliga en av flertalet skattskyldiga länge närd förhoppning.

Att tillämpningen av förslaget med visshet kommer att i icke ringa mån öka arbetet för beskattningsnämnderna, är härvid en olägenhet, som man får åtnöjas med att endast konstatera.»

Socialstyrelsen anför, bland annat:

»Socialstyrelsen finner sig helt kunna instämma i syftet med de i promemorian föreslagna författningsändringarna. Med hänsyn till svårigheterna att i annan form avhjälpa de olägenheter på förevarande område, som sammanhånga med rådande taxerings- och uppbördssystem, är det önskvärt att genom bestämmelser i skatteförfattningarna bereda möjlighet till lättnader för de skattskyldiga i sådana fall, då en oförutsedd, väsentlig inkomstminskning inträder. Enligt sakens natur är det väl emellertid oftast så, att behovet av sådan befrielse är starkast — liksom även omständigheterna i övrigt äro mest ömmande — efter en familjeförsörjares död, då dödsboet har att svara för de å den avlidne belöpande skatterna. Det föreliggande förslaget tager i enlighet med de för utredningen givna direktiven sikte enbart på dylika fall.

De nuvarande föreskrifterna i kommunalskattelagen med flera författningar om skattebefrielse för dödsbo äro schablonmässiga och alltför snävt uppdragna för att kunna fylla det syfte, som här avses. De nu föreslagna bestämmelserna bereda långt större möjligheter än de gällande föreskrifterna att vid medgivande av skattenedsättning taga skälig hänsyn till föreliggande särskilda förhållanden, i främsta rummet beskaffenheten av de inkomster, som genom familjeförsörjarens frånfälle bortfalla. Att därvid avgående inkomster av tjänst eller eljest personligt arbete i enlighet med förslaget särskiljas från andra slags inkomster och — oavsett storleken av behållningen i boet — efter en mera schematisk prövning kunna föranleda skattenedsättning, synes välmotiverat. Likaså torde det vara lämpligt, att den övre gräns för behållningen i boet, vilken i övriga fall utgör förutsättning för befrielse från skattskyldighet, generellt höjes från nuvarande 20,000 kronor till 40,000 kronor och vid synnerligen ömmande omständigheter helt bortfaller. Härigenom synes det möjligt att vid prövning av fråga om skattebefrielse i större utsträckning än nu kan ske taga hänsyn till beskaffenheten av de i boet behållna tillgångarna, närmast ur synpunkten om däri ingår egendom, som av personliga eller andra hänsyn icke skäligen kan anses böra realiseras.»

Socialstyrelsen har tillika framhållit önskvärdheten av att även i vissa andra fall behovet av skattelindring beaktades. Särskilt har i sådant fall hänvisats till de svårigheter som ofta inställa sig i samband med löntagares pensionering och i händelse av arbetslöshet.

Det må tillika särskilt framhållas, att *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* ej haft någon anmärkning i huvudsak mot förslaget, samt att *svenska stadsförbundet*, *svenska landskommunernas förbund* och *svenska landstingsförbundet* i huvudsak lämnat förslaget utan erinran.

I de yttranden, i vilka avvikelser från huvudgrunderna i utredningsmannens förslag förordats, har uttalats, bland annat, följande.

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* yttrar:

»Erfarenheten synes hava visat att enligt gällande lagstiftning gränserna för rätt till skattebefrielse för avlidne persons inkomst och förmögenhet äro så snävt uppdragna, att det i många fall varit förenat med avsevärda svårigheter för ett dödsbo att kunna erlagga de skatter, varpå detsamma kräves för taxeringar, som åsatts den avlidne eller dödsboet för den avlidnes inkomst och förmögenhet eller för inkomst, som ingått till dödsboet efter dödsfallet. Emellertid torde lösningen av denna fråga böra sökas efter en linje, som på samma gång är tillfredsställande i sak och enkel i den praktiska tillämpningen. P. M.-författaren har föreslagit en uppdelning av frågan i olika fall. I första hand föreslår han, att befrielse skulle lämnas från skattskyldighet för sådan den avlidnes inkomst av tjänst eller av annat personligt arbete, vilken komme att upphöra vid dödsfallet, eller i nära anslutning till detta och i andra hand önskar han bibehålla den nu gällande regeln, som uppställer som villkor för skattebefrielse, att den avlidne efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, men vill här höja maximigränsen för boets behållning till 40,000 kronor, vilken gräns även under vissa omständigheter skulle kunna överskridas. Vad beträffar P. M.-författarens förstnämnda förslag synes rent teoretiskt intet vara däremot att invända, men länsstyrelsen håller före, att i praktiken detta förslag komme att visa sig vara ur teknisk synpunkt en alltför tung procedur. Riktigheten härav bestyrkes bäst av det förslag till anvisningar till 55 § kommunalskattelagen, som P. M.-författaren ansett sig böra föreslå för att klarlägga innebörden av det föreslagna stadgandet. För egen del har länsstyrelsen därför i stället tänkt sig, att frågan enklast borde lösas därigenom att maximigränsen för behållningen i boet höjdes ytterligare. Härigenom skulle beskattningsnämnderna få i sin hand samma möjlighet, som i förslaget avses, att pröva och medgiva skattebefrielse, helt eller delvis, i den mån yrkandet därom kunde anses vara befogat. Förutom den sålunda berörda skattebefrielsen bör också såsom P. M.-författaren jämväl synes hava tänkt sig, beskattningsnämnd vara berättigad att befria dödsbo från skyldighet att betala vid tiden för ansökans ingivande icke erlagda utskylder, som belöpa på tidigare års taxeringar, men naturligtvis endast under förutsättning att de i 55 § föreskrivna omständigheterna föreligga. Det torde nämligen vara en av de största bristerna i nu gällande lagstiftning, att en möjlighet till sådan befrielse icke förefinnes.»

Länsstyrelsen i *Kalmar län* yttrar beträffande rätten till skattebefrielse för inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, bland annat, följande:

»Till inkomst av personligt arbete torde, såvitt länsstyrelsen kan finna, böra hänföras bland annat sådan inkomst, som ägaren till exempelvis ett industriföretag eller annan rörelse har. Denna inkomst kan anses innefatta

dels en viss företagarvinst dels ock ett vederlag för ägarens egen arbetsinsats i företaget, vare sig denna insats bestått av ägarens i företaget nedlagda så att säga manuelle arbete eller i den ledning, som han utövat beträffande företaget och de däri eventuellt anställda. Till den del, inkomsten hänför sig till denna ägarens arbetsinsats av ena eller andra slaget, måste den givetvis anses hava upphört med ägarens fränfalle eller i nära anslutning till detta, och förutsättningarna för ovillkorlig rätt för dödsboet till befrielse från skattskyldighet i större eller mindre utsträckning alltså föreligga.

Denna rätt till befrielse måste med den avfattning, som bestämmelserna i hithörande delar enligt förslaget givits, så vitt länsstyrelsen förstår, anses föreligga, trots att rörelsen i dödsboets regi måhända på grund av gynnsamma konjunkturen kan komma att lämna ett ekonomiskt resultat, som är lika gott eller rent av bättre än under den tid, den avlidne varit verksam i företaget. Vad här sagts gäller i tillämpliga delar jämväl beträffande förvärvskällan 'inkomst av jordbruksfastighet'.

En sådan konsekvens av de föreslagna bestämmelserna har måhända icke varit avsedd, men alldeles oavsett huru härmed må förhålla sig, måste länsstyrelsen för sin del uttala tvivel om det berättigade i en befrielse, låt vara allenast i mindre omfattning, under angivna omständigheter. Att det i antydda och därmed likartade fall torde vara ogörligt att träffa ett på fullt objektiva grunder fotat avgörande torde dessutom vara uppenbart.

Här avhandlade ovillkorliga rätt till skattebefrielse skulle enligt förslaget föreligga alldeles oavsett storleken av behållningen i boet efter den avlidne. Dödsboet efter en avlidne skattskyldig, som under beskattningsåret haft inkomst av här ifrågasatt slag och som efterlämnat en behållen förmögenhet av exempelvis 200,000 kronor, är alltså ovillkorligen berättigad att erhålla befrielse från skattskyldighet för större eller mindre del av den inkomst av tjänst eller personligt arbete, som den avlidne skattskyldige under beskattningsåret haft. Denna rätt föreligger även om inkomsten icke skulle medföra utskylder av sådan storlek, att deras erläggande skulle bereda dödsboet någon egentlig tunga. En skattebefrielse under angivna omständigheter kan, även om den blir av mindre omfattning, för många sådana skattskyldiga, vilkas skatteförmåga säkert är betydligt mindre än dödsboets i det antagna fallet, framstå såsom föga berättigad, en uppfattning som länsstyrelsen för sin del måste finna rätt naturlig.

Länsstyrelsen vill därför ifrågasätta, huruvida anledning kan föreligga att göra rätten till skattebefrielse i här angivna fall ovillkorlig, samt om icke, även där fråga är om inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, eventuell skattebefrielse bör göras beroende av storleken av behållningen i boet efter den avlidne.»

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* yttrar till en början:

»De mest betänkliga bristfälligheterna i den i förevarande avseende gällande lagstiftningen ligga enligt länsstyrelsens förmenande dels däruti, att dödsbo, trots att i övrigt förutsättningarna för skattebefrielse äro förhanden, under vissa förhållanden icke kan bliva fritaget från erläggande av *samtliga* de utskylder, som efter dödsfallet förfalla till betalning, dels ock, och säkerligen icke mindre, däri, att genom den uppställda förmögenhetsspärren beskattningsmyndigheten betagits möjligheten att medgiva skattelindring i många fall, där sådan kunde varit mera befogad och behjärtansvärd än de inom lagens nuvarande ram fallande. Att med rådande system stärbhus undantagsvis kan bliva berättigad till återbekommande av en redan före dödsfallet erlagd utskyld är visserligen en icke särskilt önskvärd konsekvens, men

med hänsyn dels därtill, att det i regel kan bliva tal allenast om ett relativt obetydligt utskyldsbelopp, dels ock och framför allt därtill, att denna utskyld måste hava erlagts under en tid, vilken sannolikt varit hårt påfrestad av utgifter i samband med den sjukdom, som senare lett till dödsfallet, synes denna olägenhet mindre avskräckande och i och för sig icke påkallande någon ändrad lagstiftning. Emellertid torde förut anmärkta bristfälligheter utgöra mera än tillräckligt skäl för en översyn av hithörande bestämmelser.

Naturligtvis kan det råda delade meningar om, vilken eller vilka vägar man lämpligen bör välja för att nå de åsyftade förbättringarna. Ovedersägligen torde skattebetalningssvårigheterna oftast och mest besvärande inställa sig, då den bortgångnes huvudsakliga inkomst varit ett resultat av hans personliga arbetsinsats. Det ligger under sådana förhållanden naturligtvis nära tillhands att i första hand anknyta en vidgad skattebefrielse till inkomster av detta slag. Att begränsa denna till allenast förvärvskällan inkomst av tjänst vore emellertid ett misstag och har heller icke ifrågasatts. Enligt förslaget har i stället överlämnats åt beskattningsmyndigheterna att avgöra, till huru stor del den ifrågavarande inkomsten skall, i vad den går utöver inkomst av tjänst, anses härflyta ur personligt arbete. Enligt länsstyrelsens förmenande kan starkt dragas i tvivelsmål, huruvida detta kommer att innebära en reell förbättring. Sätillvida måste detta givetvis sägas vara förhållandet, som förmögenhetssparren i samband härmed slopats, men i övrigt synes det praktiskt taget komma att, lika mycket som för närvarande är fallet, ligga i beskattningsnämndens skön att avgöra, huruvida befrielse skall medgivas eller ej. Tillämpningen av det föreslagna stadgandet bleve säkerligen också mycket olikformig och med kännedom om den obenägenhet, som alltför ofta förefinnes, i synnerhet hos taxeringsnämnderna på landsbygden, att överhuvud taget medgiva skattelindring, skulle följden sannolikt bliva den, att befrielse endast rent undantagsvis komme att medgivas för annan inkomst än sådan, som vore direkt hänförlig till inkomst av tjänst. Härigenom skulle påtagliga orättvisor kunna uppstå, då ju varje inkomst i större eller mindre grad torde vara produkten av en personlig arbetsinsats. Exempelifiering i nu anmärkta avseende torde vara överflödig.

Länsstyrelsen känner sig således icke alldeles övertygad om lämpligheten av att i själva lagstadgandet inrymma bestämmelse om privilegierandet av visst slag av inkomst. Däremot bör med fördel anvisningsvis kunna uttalas önskvärdheten av att särskild hänsyn tages till de fall, varom nu är fråga.»

Länsstyrelsen behandlar därefter vissa frågor rörande formen för genomförandet av skattebefrielsen och fortsätter:

»Ehuru länsstyrelsen ingalunda vill fränkänna det framlagda ändringsförslaget dess förtjänster, vill det dock synas, som om man med smärre ändringar i nu gällande bestämmelser skulle kunna ernå ett ganska tillfredsställande resultat.

Först och främst bör rätten till skattebefrielse utsträckas att kunna omfatta samtliga efter dödsfallet förfallande utskylder och samtidigt gärna begränsas att omfatta allenast dessa.

Vidare torde i lagtexten förmögenhetssparren helt och hållet böra slopas och ersättas med en anvisning om, att vid avgörandet av frågan om skattebefrielse vederbörlig hänsyn bör tagas dels till relationen mellan boets behållning och storleken av de ifrågavarande utskylderna dels ock till antalet efterlevande, som för sin försörjning bliva beroende av dödsboet, möjligen också i viss mån till dessas ålder. Om så finnes lämpligt och nödigt skulle här också kunna angivas visst maximibelopp för boets behållning.

Anvisningarna skulle därutöver med fördel kunna kompletteras med huvudinnehållet av de synpunkter, som i promemorian finnas angivna.»

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* har av innehållet i utredningspromemorian fått ett allmänt intryck att det aktuella syftet med utredningen, nämligen lämpliga åtgärder för beredande av skattebefrielse för avlidens persons inkomst och förmögenhet i vidgad omfattning, icke med säkerhet vinnes genom ett obetingat godtagande av förslaget i den form det föreligger. Länsstyrelsen behandlar först ingående frågan om formen för skattebefrielsen och vänder sig mot den skärpning av gällande bestämmelser som ligger däri att befrielsen skulle inskränkas till allenast utskylder, som förfalla till betalning efter dödsfall. Länsstyrelsen uttalar vidare följande:

»Förslaget syftar till utvidgning av gränsen för konstaterande av ekonomiskt behov av skattebefrielse — från hittillsvarande maximering av boets behållning vid 20,000 och i visst fall 30,000 kronor till ordinärt 30,000 kronor vid fastighetsskatt och 40,000 kronor i andra fall, med möjlighet vid synnerligen ömmande omständigheter till befrielse även när behållningen överstiger sistnämnda belopp. Dessutom innebär förslaget möjlighet till jämkning i skattskyldighet genom nedsättning med vad som motsvarat inkomst av den avlidnes personliga arbete.

Den sistnämnda vägen för skattelindring anser länsstyrelsen vara lyckligt funnen och ägnad att rättvist bereda eftergift i mån av föreliggande behov. Vad åter förslaget om höjning av övre gränsen för behållningen beträffar verkar den som en till synes mera fritt konstruerad möjlighet till lindring. Med hänsyn till krisförhållanden, som inträtt efter det utredningen av herr statsrådet igångsatts, och det allmännas ökade behov att nu tillvarataga befintliga beskattningsmöjligheter, läser det väl för närvarande få anses onödigt att vidtaga åtgärd för ytterligare skattelindring, som i och för sig synes vara diskutabel.

Såsom sammanfattning av vad sålunda anförts får länsstyrelsen uttala dels att det föreliggande förslaget synes innebära mera genomgripande ändringar av nuvarande bestämmelser i ämnet än vad som är lämpligt och svarar mot förefintligt behov, dels att endast mindre ändring i gällande bestämmelser i närmast förtydligande syfte föreslås av länsstyrelsen på sätt av det nu anförda framgår.»

Landskamreraren i Örebro län anser att de föreslagna bestämmelserna skola medföra svårigheter i tillämpningen och tillägger:

»Av det ovan anförda torde framgå, att jag anser att liksom nu en gräns bör sättas, vid vilken möjlighet till frikallelse upphör, dock med rätt för beskattningsmyndigheterna att i undantagsfall, då synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgiva frikallelse helt eller delvis även om tillgångarna i boet överstiga denna gräns. För sådant ändamål synes 55 § böra givas huvudsakligen det innehåll, som framgår av 2 mom. i förslaget, och övriga nödiga föreskrifter intagas i anvisningarna.

I fråga om den gräns för tillgångarna, som bör sättas, kunna olika meningar råda. Jag håller före, att den bör sättas rätt högt, i varje fall ej understigande 50,000 kronor.

Måhända skulle man lättare komma till rätta med det föreliggande problemet, om åtskillnad gjordes mellan sådana fall, då en inkomstkälla förlorats genom dödsfallet, och sådana fall, då dödsfallet väl kan förorsaka inkomstminskning, men där dock själva inkomstkällan finnes kvar.»

Kammarrätten yttrar, bland annat:

»Vad angår betingelserna för skattebefrielse, vilket begrepp här användes i vidsträckt bemärkelse såsom omfattande befrielse helt eller delvis från såväl skattskyldighet som erläggande av utskylder, äro dessa enligt nu gällande lag desamma för både inkomst och förmögenhet, å ena, samt fastighet, å andra sidan, ehuru vid den praktiska tillämpningen skattebefrielse för inkomst och förmögenhet av särskilda skäl kommit att få betydligt större omfattning än skattebefrielse för fastighet. Genom de i förslaget upptagna bestämmelserna angående skattebefrielse för inkomst och förmögenhet, vilka kunna sägas bygga på en kombination av de i utredningsuppdraget angivna utvägarna för det föreliggande spörsmålets lösning, komma möjligheterna till skattebefrielse för dessa båda slag att i betydlig mån utsträckas. Däremot innebär förslaget en skärpning av villkoren för skattefrihet för fastighet.

Beträffande först skattebefrielse för inkomst är den föreslagna principen att skattebefrielse för inkomst eller tjänst eller eljest av personligt arbete skall medgivas oberoende av behållningen i boet den mest betydelsefulla. Starka skäl finnas givetvis och hava också av den sakkunnige åberopats till stöd för förslaget i denna del. Emellertid torde skattebefrielse för en viss inkomst-källa i praktiken medföra så stora svårigheter, att en sådan befrielse icke torde böra stadgas. Däremot synes lämpligen böra införas en bestämmelse, att därest den skattskyldige under beskattningsåret haft tjänste- eller liknande inkomst befrielse i vissa fall skall kunna medgivas även där behållningen i boet överstiger den vanliga maximigränsen.»

Kammarrätten föreslår alltså en modifikation av utredningsmannens förslag av i huvudsak den innebörden, att den skattebefrielse, som är beroende av behållningen i boet, göres till den primära och att därtill fogas ett stadgande av följande innehåll:

»Därest inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, som den avlidne haft under beskattningsåret, upphört att utgå vid dödsfallet eller i nära anslutning till detta, eller därest synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, må befrielse som nu sagts medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.»

Emot förslaget i vad det avser höjning av den allmänna maximigränsen från nu gällande 30,000 kronor till 40,000 kronor samt borttagande av den nu gällande graderingen med hänsyn till antalet bodelägare har kammarrätten intet att erinra.

Ej heller mot den av utredningsmannen föreslagna *formen för skattebefrielse* har i flertalet yttranden någon anmärkning framställts. De mera genomgripande avvikelser, som i sådant avseende ifrågasatts i ett par yttranden, framgå av följande.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* yttrar:

»De många ärenden om befrielse från skattskyldighet för avlidne persons inkomst och förmögenhet, som årligen passera genom länsstyrelsen i detta län och avgöras av prövningsnämnden eller särskilda prövningsnämnden, hava visat behov av att låta framställning om sådan befrielse komma under prövning utan onödiga formella hinder och efter enklast möjliga åtgärd från den avlidnes efterlevande.

I sådant avseende har den praxis här utbildats, att varje framställning av

efterlevande om befrielse, som inkommit till länsstyrelsen under dödsåret eller året därefter och icke kunnat överlämnas till taxeringsnämnds eller ordinarie prövningsnämnds avgörande, blivit prövad av särskild prövningsnämnd, även om sammanträde med sådan nämnd icke lämpligen kunnat hållas förrän i början av andra året efter dödsfallet. Eftersom 95 § taxeringsförordningen ger särskild prövningsnämnd behörighet att såsom beskattningsnämnd enligt 15 eller 55 § kommunalskattelagen upptaga dylik fråga, har det ansetts, att den skattskyldiges rätt att få frågan prövad rimligtvis icke bör vara beroende av att särskild prövningsnämnd kan exempelvis en nyårsafton sammanträda för att avgöra ärenden, som inkommit till länsstyrelsen i slutet av året efter dödsåret. Då i varje fall utredning i ärendet måste ske, bland annat med yttrande av taxeringsnämndens ordförande, borde den omständigheten att ärendet därigenom blir försenat och uppskjutet till efter årsskiftet icke leda till rättsförlust för sökanden. Härav ger sig ett naturligt önskemål, att den hittillsvarande fataliebestämmelsen i nämnda 15 och 55 §§ kommunalskattelagen samt 23 § statsskatteförordningen kunde ändras till att svara mot det faktiska behovet och nämnda praxis, innebärande att 'ansökan om befrielse bör göras hos vederbörande länsstyrelse senast före utgången av året efter dödsåret för att sedermera upptagas av först sammanträdande taxerings- eller prövningsnämnd'.

Praktiska skäl hava även föranlett, att lagens hittillsvarande uttryck, att dödsbo må helt eller delvis 'befrias från skattskyldighet för sådan den avlidnes inkomst, som skolat upptagas till beskattning under det år han avlidit eller under året näst därefter', blivit så tillämpat, att beslut meddelats om befrielse eller nedsättning i den avlidnes *taxering* under dödsåret eller året därefter. Ett sådant klarare innehåll i den hittillsvarande lagtexten har varit önskvärt.

I stället för de nu gällande stadgandena i ämnet framställas i förevarande P. M. förslag, som synas i vissa avseenden bliva ogynnsammare för den skattskyldiges dödsbo än vad hittills varit fallet. Skillnaden i praktiken mellan 'frikallas från skattskyldighet' i 55 § kommunalskattelagen och 'befrielse från erläggande av utskylder' enligt 75 § kommunalskattelagen torde för den enskilde icke vara så lätt att förstå; men saken blir onödigt invecklad, när fråga uppstår om att dödsboet skall *delvis* frikallas från skattskyldighet eller befrias från erläggande *delvis* av utskylder. Länsstyrelsen anser det nödvändigt att finna ett enklare uttryck för den åtgärd, som för sistnämnda fall i 75 § kommunalskattelagen föreslås, nämligen att 'beskattningsnämnden skall enligt i nämnda lagrum (55 § kommunalskattelagen) angivna grunder uträkna beskattningsbar inkomst för det beskattningsår, utskylderna avse och meddela beslut, att utskylderna efter dödsfallet skola utgå enligt debitering på grundval av sagda beskattningsbara inkomst i stället för den beskattningsbara inkomst, som vid taxeringen fastställts'.

Länsstyrelsen ifrågasätter, om icke frågorna kunde förenklas på ett både i form och sak lämpligt sätt genom att i stället få gälla hel befrielse från eller jämkning i *taxering* för den avlidnes dödsbo.

Det vill synas, som om förslaget skulle beröva dödsbo möjlighet till befrielse, därest utskylderna redan blivit erlagda. Detta skulle innebära premiering av försummelse att betala utskylderna och rättsförlust genom fullgörande av sådan betalning. En lagändring med sådan konsekvens kan länsstyrelsen icke tillstyrka.»

Kammarrätten yttrar:

»I fråga om skattebefrielsens omfattning gäller för närvarande, att befrielse från skattskyldighet kan medgivnas för sådan den avlidnes inkomst,

som skolat upptagas till beskattning under dödsåret eller året näst därefter samt att beskattningsnämnd senast för sistnämnda år äger upptaga fråga om dylik befrielse. Eftersom det sålunda talas om befrielse från skattskyldighet, innebär stadgandet enligt ordalydelsen, att en beskattningsnämnd skulle kunna undanröja eller nedsätta en taxering, som åsatts av en beskattningsnämnd för föregående år. I realiteten kan naturligtvis så ej ske. I de fall beskattningsnämnd för år efter dödsåret befriar från 'skattskyldighet' för sådan inkomst, som taxerats under dödsåret, innebär beslutet befrielse från 'erläggande av utskylder' på grund av det föregående årets taxering, varom anteckning måste göras i nämndens protokoll. Vad här sagts gäller i tillämpliga delar även förmögenhet och fastighet.

Den sakkunnige har anmärkt mot den oegentlighet, som i ovannämnda hänseende förefinnes i den nuvarande ordningen samt föreslagit en omläggning av systemet för skattebefrielse. Därvid har jämväl upptagits den nya betydelsefulla principen, att skattebefrielsen bör avse samtliga utskylder, som skola erläggas vid uppborädsstämma efter dödsfallet, oberoende av när de taxeringar, på vilka utskylderna grunda sig, verkställt.

Kammarrätten har intet att erinra mot denna princip, men den utformning, förslaget erhållit, synes icke vara tillfredsställande. Den föreslagna lydelsen av 55 § kommunalskattelagen är oklar i avseende å uttrycket 'under beskattningsåret eller därefter'.

Kammarrätten uttalar sig vidare rörande ett par detaljfrågor och fortsätter:

»Kammarrätten erinrar, att enligt före år 1929 gällande lag beskattningsnämnd kunde under förutsättningar motsvarande de i 55 § kommunalskattelagen angivna medgiva 'befrielse från inkomstbevilning, som eljest skolat utgå på grund av taxering'. Det i nu gällande lag förekommande begreppet 'befrielse från skattskyldighet' synes första gången hava upptagits av 1921 års kommunalskatteskommitté, vars förslag i ifrågavarande hänseende oförändrat lagts till grund för kommunalskattelagens lydelse. Av kommunalskatteskommitténs betänkande (sid. 452) framgår, att kommittén ansett införandet av nyssnämnda begrepp innebära endast en redaktionell ändring i då gällande bestämmelser. Det har alltså icke med detta begrepp åsyftats någon ändring i den förut gällande ordningen att taxering efter vanliga regler först ägde rum, varefter beslut om befrielse från skatten på grund av taxeringen meddelades. Det bör i detta sammanhang också beaktas, att en taxering kan hava rättsverkningar i andra hänseenden än beträffande skyldighet att erlægga skatt, varför taxeringen har betydelse även om skattebefrielse medgives. Kammarrätten anser det med hänsyn härtill lämpligt att återgå till den enligt tidigare lagstiftning uttryckligen gällande ordningen. Härigenom synes man också på ett enklare sätt än i förslaget kunna nå det syfte, som däri åsyftas, enär endast mindre komplettering erfordras för lagfästade av principen att befrielse skall avse alla skatter, som skola erläggas vid uppborädsstämma efter dödsfallet. Då befrielsen sålunda kommer att avse icke skattskyldighet i egentlig mening utan skyldighet att erlægga utskylder, synas bestämmelserna härom böra uteslutas ur kapitlet om skattskyldighet — 55 § kommunalskattelagen torde alltså böra upphöra att gälla — samt upptagas i 75 § kommunalskattelagen under ett särskilt moment, lämpligen 2 mom. I 1 mom. torde motsvarande bestämmelser för befrielse från fastighetsskatt böra upptagas. Av den sålunda föreslagna formen för skattebefrielse följer, att för den händelse makar samt-taxerats och den ena maken avlider, befrielse från den avlidne makens ut-

skylder icke kommer att påverka den andra makens taxering eller de på grund av denna påförda utskylderna.»

Vad angår frågan om den spärr i avseende å *storleken av behållningen i dödsbo*, som, såvitt angår beskattning av inkomst, av utredningsmannen föreslagits i 55 § 2 mom. kommunalskattelagen och därtill anknutna stadganden och som av denne motiverats å sid. 5 i promemorian, hava särskilda uttalanden gjorts i vissa yttranden.

Ett yttrande av länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län*, enligt vilket höjning av behållningens storlek ansetts föga motiverad, har redan i det föregående återgivits. Att *landskamreraren i Örebro län* är av motsatt uppfattning framgår jämväl av det föregående.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* yttrar:

»I promemorian har vidare föreslagits att beskattningsnämnd i fråga om andra inkomster än löne- och liknande intäkter skulle, därest behållningen i boet ej överstege 40,000 kronor, kunna meddela helt eller delvis skattebefrielse. Härjämte skulle, där synnerligen ömmande omständigheter vore för handen, befrielse kunna medgivas även där behållningen i boet överstege 40,000 kronor.

Genom denna sistnämnda bestämmelse skulle sålunda ett dödsbo oavsett storleken av boets behållning kunna komma i åtnjutande av skattebefrielse. En så vidsträckt rätt synes länsstyrelsen icke böra medgivas. Det förefaller både lämpligare och riktigare om för varje fall såsom hittills en viss högsta gräns bleve fastställd. Sker ej detta kommer säkerligen antalet av sådana, som anse sig kunna hemställa om skattefrihet, att ökas i en omfattning, som icke vore önskvärd. Vilket belopp, som lämpligen bör fastställas, kan ju vara vanskligt att avgöra, men någon höjning utöver föreslagna 40,000 kronor synes utan olägenhet kunna medgivas. Ett maximibelopp av 50,000 kronor voro måhända att föredra.»

Frågan om rätt till *befrielse från fastighetsskatt* har särskilt uppmärksamrats i flera yttranden. Enligt utredningsmannens förslag skall dylik befrielse kunna medges, om behållningen i dödsboet ej överstigit 30,000 kronor och om synnerligen ömmande omständigheter äro för handen. Enligt vad som framgår av ett uttalande å sid. 5 i promemorian har utredningsmannen hyst viss tvekan, huruvida dylik befrielse överhuvudtaget borde ifrågakomma. I de avgivna yttrandena finnas förespråkare för olika meningar i sådant avseende.

Länsstyrelsen i *Hallands län* anser starka skäl tala för borttagande av nu gällande bestämmelser om befrielse från fastighetsskatt, dels på grund av att kommunerna böra äga en säker rätt till ifrågavarande skatt, dels på grund av förevarande bestämmelsers ringa praktiska betydelse.

Enligt av länsstyrelsen vunnen erfarenhet har skattebefrielse för fastighetsskatt förekommit allenast beträffande skattskyldighet enligt 13 § 2 mom. c) kommunalskattelagen, vilken skattskyldighet närmast är att likställa med skattskyldighet för löneinkomst. På grund av nämnda skattskyldighets karaktär bör möjlighet till befrielse härifrån bibehållas och synes stadgande härom lämpligen kunna intagas uti 55 § kommunalskattelagen.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* ställer sig jämväl tveksam huruvida befrielse från fastighetsskatt överhuvudtaget kan anses befogad. Erläggandet av denna skatt torde ej på långt när bereda den skattskyldige sådana svårigheter som övriga skatter. Säkerligen komme dessutom synnerligen ömmande omständigheter att här bliva alltför sällsynta för att påkalla särskilda bestämmelser om rätt till skattebefrielse.

Länsstyrelserna i *Stockholms* och *Kalmar län* äro icke främmande för de skäl som tala för borttagande av befrielse från fastighetsskatt, men tillstyrka dock det av utredningsmannen framlagda förslaget såsom en lämplig avvägning av de olika intressena.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* anser ej den gjorda åtskillnaden mellan fastighetsskatt och annan utskyld ha tillräckligt fog för sig. Länsstyrelsen anför:

»Det kan väl sägas vara axiomatiskt att erläggandet av ett visst utskyldsbelopp är för den enskilde ekonomiskt lika kännbart oavsett utskyldens art. Under sådana förhållanden och då den åsyftade reformen torde böra ses enbart ur den skattebetalandes synpunkt, förefaller den ifrågasatta differentieringen mindre tilltalande. Länsstyrelsen kan heller icke finna, att det för kommunen kan spela någon roll, om den får sitt inkomstbehov täckt genom utskylder av ena eller andra slaget. Den gjorda åtskillnaden mellan fastighetsskatt och annan utskyld synes därför icke hava tillräckligt fog för sig.»

Länsstyrelsen i *Kristianstads län* finner jämväl skärpningen av betingelserna för erhållande av befrielse från fastighetsskatt obefogad samt föreslår att gränsen för behållningens storlek sättes till 40,000 kronor, varigenom jämväl överensstämmelse skulle vinnas med innehållet i 55 § 2 mom. kommunal-skattelagen. Därjämte föreslås borttagande av villkoret, att ömmande omständigheter skola föreligga.

Riksräkenskapsverket finner ej skäl att göra befrielse från fastighetsskatt beroende av mera kvalificerade förutsättningar än de som föreslagits för befrielse från skattskyldighet för inkomst. Det förhållandet, att kommunerna till följd av den med fastighetsskatt förenade förmånsrätten kunna anse sig ha en säker rätt till densamma torde i detta sammanhang sakna betydelse. Däremot torde den synpunkten böra beaktas, att särskilt ägare av smärre jordbruksfastigheter ofta höra till de ekonomiskt minst bärkraftiga skattskyldiga, och att en jordbruksfastighets avkastning i realiteten ofta torde vara direkt betingad av brukarens personliga arbetsinsats.

Svenska landstingsförbundet anser det kunna ifrågasättas om icke beträffande befrielse från fastighetsskatt samma bestämmelser rörande boets behållning böra gälla som i övriga fall. För en fastighetsägares dödsbo, som icke förfogar över några kontanta medel utöver fastigheten, torde det nämligen bliva lika svårt eller i vissa fall till och med svårare än för en inkomsttagares dödsbo att erlägga skatterna.

Länsstyrelsen i *Örebro län* samt *kammarrätten* förorda jämväl en höjning av maximigränsen för behållningens storlek till 40,000 kronor, dock med

bibehållande av villkoret, att synnerligen ömmande omständigheter skola föreligga för befrielses meddelande.

Frågan om de myndigheter som skola hava att pröva ärenden av ifrågasvarande slag har berörts i vissa av yttrandena.

Enligt överståthållarämbetet synes viss tvekan kunna råda om vad som i förslaget avses med beskattningsnämnd. Ämbetet yttrar:

»I 15 och 55 §§ avses tydligen taxeringsnämnd och ordinarie prövningsnämnd, som hava taxeringsförfarandet om hand, och endast dylik nämnd under det taxeringsår frågan berör. Däremot är ovisst om med beskattningsnämnd i 75 § förutom ordinarie prövningsnämnd och särskild prövningsnämnd jämväl avses taxeringsnämnd. Det är här fråga om beslut att eftergiva utskylder, som grunda sig på redan verkställd taxering. Jämlikt 95 § taxeringsförordningen äger prövningsnämnd att besluta över gjorda framställningar och enligt föreslagen ändring i paragrafen äger särskild prövningsnämnd att pröva ansökan om befrielse från erläggandet av utskylder, varom omförmäles i 75 § kommunalskattelagen m. fl. Taxeringsnämnd åter äger enligt 77 § endast att verkställa taxering av dem, som äro skattskyldiga inom nämndens taxeringsdistrikt. Någon rätt att fatta beslut om befrielse av utskylder, som grunda sig på verkställd taxering, har icke taxeringsnämnden. Om emellertid så är avsett, komma taxeringsnämnd och särskild prövningsnämnd att under stor del av året hava samma funktioner. Ett förtydligande av, vilken nämnd i dylikt fall skall besluta om befrielse av utskylder, torde böra ske. För egen del får ämbetet framhålla, att det vore lämpligast för enhetlighets vinnande, att endast prövningsnämnd behandlade fråga om dylik befrielse jämlikt bestämmelserna i 95 § taxeringsförordningen.»

Länsstyrelsen i *Stockholms län* föreslår att befrielse från skatt, som skulle utgå på grund av ännu icke verkställd taxering, må medgivas av den beskattningsnämnd, som skolat verkställa taxeringen. Befrielse från skatt, som belöper å redan verkställd taxering, torde endast få medgivas av särskild prövningsnämnd. Härigenom skulle undvikas den oegentlighet, som ligger däri att samma taxeringsnämnd upphäver ett sitt föregående år fattade beslut, varjämte bättre förutsättningar skulle skapas för önskvärd likformighet och reda vid befrielse från redan påförda utskylder.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* förordar en särskild granskning av prövningsnämnd beträffande beslut om befrielse där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor. Därigenom skulle kontroll vinnas över bestämmelsernas likformiga tillämpning.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* föreslår att ansökning ingives till och handlägges av prövningsnämnd efter hörande av vederbörande taxeringsnämndsordförande. Därest denna anordning icke skulle finnas lämplig föreslår länsstyrelsen att samtliga taxeringsnämnders beslut i förevarande fall underställas prövningsnämndens granskning.

Den uppfattning som av länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* gjorts gällande rörande denna fråga framgår av det förut anförda.

Kammarrätten ifrågasätter införande i taxeringsförordningen av bestäm-

melser rörande de ordinarie beskattningsnämndernas verksamhet beträffande befrielse från erläggande av utskylder.

Rörande de *betingelser under vilka ärenden om dödsbobefrielse skola upptagas till prövning* hava jämväl vissa myndigheter yttrat sig.

Överståthållarämbetet anser att ansökan om dödsbobefrielse bör inges inom andra året efter dödsfallet.

Även länsstyrelsen i *Östergötlands län* anser det icke opåkallat att sätta en gräns framåt i tiden för beskattningsnämnds behörighet att upptaga framställning om befrielse från erläggande av utskylder. Länsstyrelsen yttrar beträffande sådan framställning:

»För normala fall kommer väl en dylik att upptagas av särskild prövningsnämnd mot slutet av taxeringsåret eller av beskattningsnämnd under det närmast därefter följande kalenderåret (under vilket ju uppbörden fortsätter och avslutas). Men författningsförslaget synes ej lägga hinder i vägen för att framställning göres senare, om blott den grundläggande förutsättningen — att dödsfallet inträffat innan den på taxeringen grundade uppbörden avslutats — är för handen. Det torde kunna antagas, att framställningarna bliva allt mera svårbedömliga, ju längre tid hinner förflyta efter beskattningsåret och dödsfallet, och det lärer för övrigt vara i alla parter intresse, att ärenden av här ifrågavarande art behandlas utan onödigt dröjsmål. Länsstyrelsen ifrågasätter därför, om icke ett stadgande bör införas av innehåll, att framställning om befrielse från erläggande av utskylder på grund av visst års taxering skall, vid äventyr av att icke upptagas till prövning, ingivas till beskattningsnämnd eller länsstyrelse före utgången av kalenderåret närmast efter taxeringsåret.»

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* framhäver jämväl önskvärdheten av att en tidsbegränsning införes för framställning om skattebefrielse samt påpekar att deklARATIONER icke finnas tillgängliga för längre tid än sex år.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* anser det olämpligt att taxeringsnämnd *ex officio* skall iakttaga den i 55 § kommunalskattelagen och 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade rätten till skattebefrielse. I varje fall anser länsstyrelsen det i nämnda paragrafer förekommande kategoriska uttrycket »skall» böra utbytas mot »må». Detsamma föreslås av länsstyrelsen i *Kristianstads län*. Jämväl länsstyrelserna i *Kalmar* samt *Göteborgs och Bohus län* tillråda att i samtliga fall befrielse meddelas först efter ansökning.

Rörande yttrandena i vad de avse *utformningen i övrigt* av ifrågavarande författningsförslag må här återgivas följande:

Överståthållarämbetet upptager frågan, huru förfaras skall vid brist i boet, då skattebefrielse följaktligen ej kommer dödsbodlagarna till godo:

»Ämbetet får emellertid beträffande utformningen framhålla, att vid frikallelse från skattskyldighet liksom hittills bl. a. satts som villkor, att behållningen i boet icke överskrider visst belopp. Detta torde allmänt hava tolkats så, att om brist i boet föreligger, frikallelse utan närmare prövning bör ske. Om vid sådant förhållande ett efterskänkande av skatter kan föränaleda, att materiell förmån beredes de efterlevande, synes fog förefinnas för

befrielsen. Är emellertid bristen så stor att, även om skatterna efterskänkas, betydande brist ändock föreligger i boet och förty de efterlevande, som ej svara för den avlidnes utskylder med mera än tillgångarna i boet, ej beredas någon lindring för sin försörjning, synes en skattebefrielse blott bliva till förmån för fordringsägarna i boet. Något skäl, varför stat och kommun i dylikt fall skall komma i andra hand, torde ej finnas. Med den utökning av skattebefrielse för arbetsinkomst, som sker, kan det röra sig om betydande belopp. Det vore önskvärt, att frågan beröres t. ex. i anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen.»

Länsstyrelsen i *Stockholms län* framhåller värdet av utförliga anvisningar.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* uttalar önskvärdheten av att lagtexten i vissa avseenden förtydligas.

Liknande önskemål uttalas av länsstyrelsen i *Jönköpings län*.

Länsstyrelsen i *Kalmar län* yttrar:

»Såsom ett absolut villkor för den i föreliggande förslag tänkta befrielsen från skattskyldighet för fastighet eller inkomst eller från utskylder synes böra uppställas, att bodelägarna icke gjort eller hava för avsikt att göra sig urarva. Eventuell befrielse skulle eljest komma att innebära ett avstående från det allmännas sida från dess prioriterade fordran för utskylder till förmån för oprioriterade borgenärer.

Ett spörsmål på här ifrågavarande område, som om möjligt borde lösas i nu förevarande sammanhang är, huru man skall kunna säkerställa, att eventuell befrielse från skattskyldighet eller utskylder tillgodokommer den eller de bodelägare, som med befrielsen avses. I ett dödsbo kan exempelvis finnas flera bodelägare, av vilka endast vissa varit beroende av den avlidne för sin försörjning, under det att detta icke varit fallet beträffande övriga bodelägare, vilka nått den ekonomiska ställning att de helt kunna sörja för sig själva. Då man får förutsätta, att dödsboet medgives befrielse endast i den utsträckning, som betingas av vissa bodelägars ekonomiska ställning, torde man, om icke obehöriga dödsbodelägare skola vinna fördel av befrielsen, böra söka finna en form för att i beskattningsnämnds beslut om befrielse ange bodelägars betalningsansvar för de utskylder, som kunna komma att utgå eller kvarstå efter befrielsen.

Slutligen får länsstyrelsen uttala önskvärdheten av att två i förslaget likasom i nu gällande lagstiftning på området förekommande begrepp måtte närmare klarläggas, nämligen 'bodelägare' och 'behållning i boet'.

I den skattelagstiftning, som tillkom år 1928, torde med bodelägare, i varje fall ursprungligen, hava avsetts allenast dem, som enligt då gällande lag ägde del i behållningen i boet efter en avliden, sedan eventuella legat utgått därur. Såsom dödsbodelägare skall numera jämlikt lagen den 9 juni 1933 om bouppteckning och arvskifte jämväl räknas universell testamentstagare, som alltså enligt föreliggande förslag under i övrigt angivna förutsättningar skulle kunna komma i åtnjutande av föreslagen befrielse från skattskyldighet eller utskylder. Det torde kunna ifrågasättas, om samma skäl till sådan befrielse kan anses föreligga i sist angivna fall som då fråga är om den avlidnes arvsberättigade skyldemän eller make, och ett klarläggande på denna punkt i anvisningarna till kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt kunde enligt länsstyrelsens mening vara befogat.

Såsom behållning i boet efter en avliden skattskyldig torde såsom regel hittills hava betraktats det resultat, som bouppteckningen efter honom utvisat. Särskilt i det fall att bland boets tillgångar ingått fast egendom, som därvid enligt gällande bestämmelser upptagits till sitt taxeringsvärde, kan

den sålunda beräknade behållningen i boet bliva missvisande. Om boets tillgångar realiserats torde den fasta egendomen nämligen hava inbringat betydligt mera än det i bouppteckningen upptagna taxeringsvärdet. Likaledes påverkas boets behållning enligt bouppteckningen icke alltför sällan genom att såsom skuld i boet upptagits vissa bodelägares fordran till icke obetydliga belopp för innestående lön, varjämte beräknade senare förfallande utskylder merendels upptagas såsom skuld. Särskilt anmärkningsvärt måste det vara, att sistberörda två poster skola få vara medbestämmande vid bedömandet av viss förutsättning för befrielse från skattskyldighet för inkomst eller utskylder för sådan, då här oftast blir fråga antingen om boets skuld till sådana bodelägare, som få njuta förmån av eventuell befrielse, eller om utskylder, som skulle inbegripas i befrielsen, eller måhända om båda dessa till minskning av boets behållning bidragande omständigheter.

Visserligen har enligt föreliggande förslag storleken av boets behållning minskat i betydelse såsom förutsättning för erhållande av skattebefrielse för dödsbo, men trots detta och särskilt om beaktande skänkes åt det av länsstyrelsen tidigare antydda behovet av en till storleken av boets behållning anknuten spärr för befrielse i sådana fall där den avlidne haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, torde de av länsstyrelsen sålunda i här berörda del framförda synpunkter icke böra förbigås.»

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* anser uttrycket »bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning», böra utbytas mot »bodelägare, som för sin framtida försörjning kunna antagas bliva beroende av dödsboet», eller något liknande, varigenom från skattebefrielse skulle utslutas de fall, där de efterlevande fått sin existens på så sätt säkrad, att de insatts såsom förmånstagare till betydande försäkringsbelopp.

Landskamreraren i Örebro län ifrågasätter borttagande av orden »vid hans frånfälle varit», enär fråga borde vara om vederbörandes försörjningsmöjligheter för framtiden, ej hans försörjningsförhållanden vid dödsfallet.

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* ifrågasätter lämpligheten att till anvisningarna förlägga stadgande av sådan från själva författningstexten avvikan de art som innehålles i det av utredningsmannen föreslagna sista stycket av anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen.

Kammarrätten ifrågasätter, huruvida någon ändring bör vidtagas i nu gällande bestämmelser i vad de såsom villkor för skattebefrielse uppställa, att den avlidne skall hava efterlämnat »make, oförsörjda barn eller andra bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning», och yttrar:

»I stället härför upptager förslaget såsom villkor, att den avlidne efterlämnat 'bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning'. Den förenämnda relativsatsen i nu gällande stadgande har enligt praxis ansetts hänförlig endast till andra dödsbodelägare än efterlevande make och oförsörjda barn. Detta har haft till följd, att hittills skattebefrielse kunnat medgivas boet efter en avlidne person även då dennes hustru, vilken varit enda delägare i boet, icke varit beroende av honom för sin försörjning. Med förslagets begreppsbestämning skulle befrielse i ett dylikt fall ej kunna medgivas trots att omständigheterna kunna vara ömmande, varför förslaget i denna del innebär en begränsning, som icke kan anses önskvärd. Lämpligen skulle såsom villkor kunna uppställas, att den avlidne 'såsom bodel-

ägare efterlämnat make, oförsörjda barn eller annan, som vid hans frånfalle varit beroende av honom för sin försörjning'.»

Två kammarrättsråd hava i denna punkt uttalat avvikande mening i det de ansett sig ej hava anledning avstyrka utredningsmannens förslag i denna punkt.

Kammarrätten ifrågasätter vidare, huruvida så detaljerade anvisningar som de till 55 § kommunalskattelagen föreslagna skola vara nödvändiga. Därest anvisningar överhuvudtaget anses erforderliga, torde det räcka med angivande av mera allmänna synpunkter eller sådana, som anknyta till frågan om befrielse för inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete. De nu gällande bestämmelserna, till vilka inga anvisningar finnas, torde vid tillämpningen icke hava vållat sådana svårigheter, att detaljbestämmelser ansetts erforderliga.

Riksräkenskapsverket ifrågasätter, huruvida ej i anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen borde införas ett flertal exempel på fall, där endast partiell skattebefrielse kan ifrågakomma, och föreslår för övrigt viss redaktionell ändring av författningstexten.

Statskontoret anser lagtexten böra göras mera lättillgänglig.

Pensionsstyrelsen yttrar:

»Förslaget avser befrielse endast för skattebelopp, som skola erläggas *efter* dödsfallet. I samtliga fall, som åsyftas bliva föremål för skattebefrielse, kan redan nu enligt bestämmelser i 4 och 15 §§ lagen om folkpensionering befrivelse meddelas från erläggande av pensionsavgift.

Enligt förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning utgår dylikt understöd till kvinna, som vid barnsbörd är i behov därav, vilket, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, skall anses vara fallet, bland annat för gift kvinna, som sammanlever med sin man, därest för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst tre tusen kronor. Har det beskattningsbara beloppet upptagits högre än nu sagts men äro med hänsyn till ändrade förhållanden eller eljest omständigheterna särskilt ömmande, må ock behov av moderskapspenning anses vara för handen.

I sin promemoria berör den sakkunnige det fallet, att maken dör och dödsboet befrias från skatt, varvid fråga kan uppkomma, huruvida de nysständerda bestämmelserna — av vilka den förstnämnda anknyter till senast verkställda *taxering* — skola anses hindra, att hänsyn toges till beslutet om skattebefrielse, då behovet av moderskapspenning prövas. Vad som möjligt kunde ifrågasättas medföra sådant hinder vore skattebefrielsebeslutens speciella karaktär och den omständigheten, att de ej inbegripas i taxeringen i inskränkt mening. Den sakkunnige anser emellertid, att ifrågavarande bestämmelser i förordningen om moderskapspenning enligt sin avfattning uppenbarligen ge möjlighet att ta hänsyn till skattebefrielsebeslut. Någon ändring av förordningen i syfte att möjliggöra detta skulle därför icke behöva äga rum. Pensionsstyrelsen vill för sin del ansluta sig till vad i promemorian sålunda anförts.

Enligt 24 § 1 mom. i den författningstext, som åtföljer promemorian och som avser förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, skall vid beviljande av framställning om skattebefrielse för dödsbo beskattningsnäm-

den uträkna beskattningsbart belopp och meddela beslut, att skatten efter dödsfallet skall utgå enligt debitering på grundval av sagda beskattningsbara belopp i stället för det beskattningsbara belopp, som vid taxeringen fastställts. Med detta förfarande synes vid prövningen av ansökan om moderskapspenning bli möjligt för vederbörande erkända sjukka, som verkställer prövningen, att utan större omgång få del av det nya beskattningsbara beloppet, vilket är av stor betydelse för underlättande av ifrågavarande ärendens handläggning.»

I anslutning till sina anförda synpunkter har *kammarrätten* framlagt förslag till ändrad lydelse av 75 § kommunalskattelagen. Detta lagrum skulle sålunda erhålla ungefär följande innehåll:

1 mom. »Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 40,000 kronor och har den avlidne såsom bodelägare efterlämnat make, oförsörjda barn eller annan, som vid hans fränfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet, om synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skyldighet att utgöra utskylder på grund av fastighetstaxering det år han avlidit eller året näst därefter i den mån utskylderna skola erläggas vid uppborädsstämma, som avslutas efter dödsfallet. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande taxering, som skall äga rum under dödsåret, av beskattningsnämnd för detta eller nästpåföljande år och beträffande taxering, som skall äga rum under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.

Därest i fall, där ovan angivna betingelser äro för handen, avliden person upptagits som skattskyldig för fastighet vid taxering under år närmast före dödsåret, må beskattningsnämnd för dödsåret eller året därefter jämväl medgiva dödsboet befrielse helt eller delvis från skyldighet att utgöra utskylder på grund av samma taxering i den mån de skola erläggas vid uppborädsstämma, som avslutas efter dödsfallet.»

2 mom. »Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 40,000 kronor, och har den avlidne såsom bodelägare efterlämnat make, oförsörjda barn eller annan, som vid hans fränfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skyldighet att utgöra utskylder på grund av taxering för sådan den avlidnes inkomst, som skall upptagas till beskattning under det år han avlidit eller under året näst därefter, i den mån utskylderna skola erläggas vid uppborädsstämma, som avslutas efter dödsfallet. Därest inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, som den avlidne haft under beskattningsåret, upphört att utgå vid dödsfallet eller i nära anslutning till detta, eller därest synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, må befrielse som nu sagts medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande inkomst, som skall taxeras under dödsåret, av beskattningsnämnd för detta eller nästpåföljande år och beträffande inkomst, som skall taxeras under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.

Ilar i fall, där ovan angivna betingelser äro för handen, taxering för inkomst åsatts den avlidne under år närmast före dödsåret, må beskattningsnämnd för dödsåret eller året därefter jämväl medgiva dödsboet befrielse helt eller delvis från skyldighet att utgöra utskylder på grund av samma taxering i den mån de skola erläggas vid uppborädsstämma, som avslutas efter dödsfallet.»

I anslutning till dessa ändringar skulle 15 § 2 mom. samt 55 § kommunal-skattelagen så ock 23 § statsskatteförordningen upphöra att gälla.

Slutligen hava i ett par av de avgivna yttrandena gjorts uttalanden rörande ifrågasättande skattebefrielses *inverkan å arvsbeskattningen*.

Sålunda ifrågasätter *överståthållarämbetet*, huruvida icke bestämmelse bör införas, att beslut av beskattningsnämnd om befrielse från skattskyldighet eller eftergift av utskylder, bör genom utdrag av nämndens protokoll delgivas vederbörande rätt.

Samma synpunkt framföres av länsstyrelsen i *Västmanlands län*. *Landskamreraren i Örebro län* ifrågasätter om icke, på grund av de förhållandevis ringa belopp det här i allmänhet gäller, frågan lämpligast kunde ordnas genom en ändring i arvsstatteförordningen, innebärande, att sådan nedsättning av skattskyldighet, varom här är fråga, icke skall föranleda ändring av arvs-skatten.

Departementschefen.

Behovet av åtgärder i syfte att mildra de obilliga verkningar i fråga om beskattningen, som vid dödsfall ofta bliva en följd av gällande skattesystem, torde få anses i hög grad bestyrkt genom de remissvar som avgivits i anledning av den företagna utredningen. Genomgående erkännes behovet av lagstiftning i dylikt syfte. Visserligen förhåller det sig givetvis så, att skatten rätteligen borde erläggas av beskattningsårets inkomster. Man kan emellertid ej bortse från det faktum, att i flertalet fall avsättning under beskattningsåret av medel till skatten underlåtes och att ofta av denna underlåtenhet förorsakas verkningar, vilka te sig som en obillig hårdhet hos skattesystemet, även om man principiellt kan göra gällande att dessa verkningar i viss mån äro en följd av en försummelse hos den avlidne. Då dessa obilliga verkningar ej göra sig gällande för den som underlåtit att i tid avsätta medel till skatten, utan för dennes anhöriga, ligger häri en klar olikhet mot förhållandena vid pensionering, arbetslöshet m. m. Vad pensionering angår är för övrigt, som jag redan i direktiven för den verkställda utredningen framhöll, till skillnad från förhållandena i flertalet fall vid dödsfall fråga om en på förhand beräknelig utveckling av vederbörandes ekonomi. Vid arbetslöshet är vanligen fråga om ekonomisk oförmåga av övergående art, varför ett mildrande av obilliga verkningar i dylikt fall synes böra ernås på andra vägar än dem som framstå såsom naturliga vid dödsfall.

Utredningsmannens föreliggande förslag utgår från den grundtanken att skattebefrielsen skall avse de utskylder som enligt gällande ordning för uppbor den skola erläggas efter dödsfallet, men ej sådana som skolat erläggas å uppbo rd dessförinnan, samt att befrielse bör medgivas för att nedbringa utskylderna ungefär till den nivå som blir normal för dödsbodelägarna efter dödsfallet, d. v. s. i sådana fall där utskyldernas erläggande av dödsbodelägarna närmast skulle te sig som en personlig börda för dessa. Ömmande

omständigheter böra således icke vara ett villkor för sådan skattebefrielse som åsyftar att nedbringa utskylderna till nämnda nivå. Det bör ej begäras av dödsbodelägarna att dessa skola betala skatt för den avlidne under sådana förhållanden, då de genom skattebetalningen skulle få de existensmöjligheter, som stodo dem till buds vid frånfället, försämrade. Å andra sidan har anledning ej ansetts föreligga att eftergiva skatt i den mån dennas betalning närmast skulle betraktas som minskning i ett påräknat arv, vilket i och för sig är ägnat att förbättra dödsbodelägarnas ekonomiska förhållanden.

Längre gående skattebefrielse än den varigenom skatten omedelbart efter dödsfallet bringas ned ungefär till den nivå, som framgent blir normal för dödsbodelägarna, bör däremot förekomma endast om särskilda billighets-skäl tala därför. Det är av dylik grund som utom för undantagsfall villkoret om visst maximibelopp för behållningen i dödsboet uppställts för befrielse från skatt, vilken belöper på annan inkomst än av tjänst eller eljest av personligt arbete. Och det är likaledes av dylika skäl som det lagts i beskattningsnämndernas skön att i de särskilda fallen bedöma graden av skattebefrielsen efter skälighetssynpunkter. Att detta är den föreslagna lagstiftningens innebörd markeras dels genom ordet »äger», dels därav att såsom villkor för skattebefrielse i fråga om dödsbo med en behållning överstigande 40,000 kronor fordras synnerligen ömmande omständigheter. Meningen är uppenbarligen ej att just vid den angivna gränsen en plötslig stark skärpning av villkoren för skattebefrielse skall inträda. En följdriktig tillämpning av hithörande bestämmelser kräver, att även om behållningen understiger 40,000 kronor skälighetssynpunkter skola göra sig gällande. Det är väl att märka att i de fall där enligt förslaget skattebefrielsen gjorts beroende av dödsbobehållningens storlek — om man bortser från att det även i dessa fall kan vara fråga om bortfallande arbetsinkomster — de existensmedel som stått den avlidne till buds vanligen övergå å de efterlevande, och att sålunda en eftergift av skatten där ofta betyder ett nedbringande av skattebördan under den nivå som gällt för den avlidne och som i framtiden kommer att gälla för de efterlevande. För en sådan eftergift böra verkliga billighetsskäl krävas.

Det sätt som av utredningsmannen föreslagits för lösning av den honom förelagda utredningsuppgiften har också gillats av nästan alla de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Vissa länsstyrelser ävensom kammarrätten hava dock ställt sig på den ståndpunkten att den regel som tar hänsyn till storleken av behållningen i boet borde göras till huvudregel, och att därtill borde göras ett supplerande tillägg, enligt vilket i fråga om arbets- och liknande inkomster befrielse skulle kunna medges även där det eljest gällande villkoret om visst maximum för behållningen i boet överskredes. Innebörden av så utformade bestämmelser skulle väl närmast vara den, att i fråga om arbetsinkomster ömmande omständigheter kunde väntas föreligga i större utsträckning än beträffande andra inkomster. Dessa förslag skilja sig sålunda till sitt innehåll rätt väsentligt från det av utredningsmannen framlagda. För egen del finner jag mig böra i det väsentliga biträda utredningsmannens

förslag, som jag betraktar mera som tillkommet i syfte att rätta ett fel av ej ringa räckvidd i gällande skattesystem — om jag i detta uttryck innefattar såväl de materiella skattebestämmelserna som föreskrifter om taxering och uppbörd — än som ett försök att avvärja obilliga verkningar vid mer eller mindre ömmande omständigheter. Utan tvivel innebär även utredningsmannens förslag en kompromiss mellan olika synpunkter. Dess ofullkomlighet belyses ej minst av den av länsstyrelsen i Kalmar län framförda synpunkten att dödsbodelägarnas ekonomiska ställning och deras beroende av den avlidne för sin försörjning kan beträffande ett och samma dödsbo ställa sig olika för de skilda dödsbodelägarna, varför en dödsbobefrielse kan komma även dem till godo som rätteligen ej borde erhålla del av denna. Ett hänsyntagande till olika dödsbodelägares ställning skulle emellertid medföra så utomordentligt komplicerade regler — om dylika överhuvud skulle kunna inpassas i skattesystemet — att det synes uteslutet att reflektera på sådana regler. Det bör för övrigt märkas, att olägenheterna av nämnda förhållande göra sig gällande med desto större skärpa ju större vikt man tillmäter ömmande omständigheter såsom grund för skattebefrielsen. Av remissvaren vill det synas som om den tankegång som följts i utredningsmannens förslag tillfredsställer en allmänt rådande uppfattning om vad som är skäligt och billigt.

Jag vill här tillägga att, även om den regel som avser arbetsinkomster kommer att stå som den primära huvudregeln, det likväl är sannolikt att man i praktiken ofta kommer att nöja sig med ett konstaterande att förutsättningar för full befrielse föreligga med hänsyn till den ringa behållningen i boet och till skälighetssynpunkter, samt att man följaktligen ej kommer att ställas inför frågan huru tillämpningen av den primära regeln skulle te sig. De nya svårigheter, som skapas genom den föreslagna nya lagstiftningen, torde sålunda väsentligen inskränka sig till att avse de bestämmelser som innebära en utvidgning av området för skattebefrielsen.

Att befrielsen bör avse utskylder, som rätteligen skola erläggas efter dödsfallet, finner jag vara i sin ordning. I anledning av en anmärkning av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vill jag framhålla, att om en utskyld, som enligt de antagna grunderna bör omfattas av befrielsen, redan blivit erlagd, denna givetvis bör restitueras. Om exempelvis en skattskyldig vid första uppbördsstämman eller uppbördsterminen erlagt utskylderna i deras helhet, bör, om han avlider före nästa uppbördstillfälle, dödsboet ej komma i sämre läge än om de på detta uppbördstillfälle belöpande utskylderna ej blivit erlagda.

Ej heller de grundprinciper, på vilka förslaget i formellt avseende bygger, hava i allmänhet gjorts till föremål för anmärkningar. Kammarrätten har emellertid här avvikit från den förhärskande uppfattningen och ansett bestämmelserna genomgående böra utformas såsom befrielse från erläggande av vissa utskylder, medan de nuvarande reglerna om befrielse från skattskyldighet skulle slopas. Obestriddligen erbjuder kammarrättens förslag i

denna punkt vissa fördelar i redaktionellt avseende. Kammarrätten synes också förmena att dess förslag skulle tämligen väl överensstämma med gällande rätts verkliga innebörd, och att följaktligen de nu bland bestämmelserna om skattskyldighet i kommunalskattelagen upptagna reglerna egentligen ej hörde hemma bland dessa. Om denna kammarrättens uppfattning överensstämmer med vad som åsyftades vid kommunalskattelagens tillkomst vill jag lämna därhän. I varje fall synes kammarrättens förslag mindre praktiskt. Följdriktigt skulle det innebära att taxering för full inkomst och förmögenhet alltid skulle påföras dödsboet och utskylder på grund av taxeringen debiteras för att sedermera helt eller delvis avkortas, samt att detta förfaringsätt skulle tillämpas ej blott vid taxering under dödsåret utan även vid taxering påföljande år. Om detta ej är avsikten, synas särskilda föreskrifter erforderliga för att klargöra detta. Av visst intresse är att länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län velat gå den rakt motsatta vägen: att genomgående låta skattebefrielsen få formen av ändrad taxering. Mig vill det synas, som om utredningsmannens förslag på ett naturligt sätt anknyter till förfarandet i övrigt i taxeringsärenden. Om dödsfallet blir känt innan den ordinarie taxeringen för året avslutats, sker taxeringen i fråga om den avlidne omedelbart med hänsyn till de ändrade förhållandena. Utskylder påföras direkt på grundval av denna taxering. Vid total befrielse från skattskyldighet — vilket säkerligen blir det vanligaste fallet — kommer under året efter dödsfallet ingen annan åtgärd av taxeringsnämnden att erfordras än en anteckning i taxeringslängden om befrielse. Har taxeringen däremot redan fastställts, så innebär sedermera meddelad befrielse ej att taxeringen undanröjes, utan avser befrielsen endast erläggande av utskylder på grund av taxeringen, i överensstämmelse med den tankegång till vilken jämväl kammarrätten anslutit sig. Genom att 55 § kommunalskattelagen och 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt innehålla samtliga de regler, som skola tillämpas vid den ordinarie taxeringen, och 75 § kommunalskattelagen och 24 § statsskatteförordningen de särskilda bestämmelser, som jämte de materiella föreskrifterna i nyssnämnda lagrum komma att tillämpas vid eftergivande av påförda utskylder, torde någon sammanblandning eller oreda i praktiken ej behöva befaras. I och för sig är det otvivelaktigt en fördel att bestämmelser i ämnet återfinnas där man enligt sakens natur torde vänta sådana, nämligen bland bestämmelserna om skattskyldighet. Jag anser sålunda att det skulle medföra viss praktisk olägenhet att i detta avseende följa kammarrättens mening. Däremot instämmer jag i det från ett par håll framkomna förslaget, att 55 § liksom 15 § 2 mom. kommunalskattelagen böra innehålla hänvisning till 75 §. Motsvarande hänvisning torde följdrigt lämpligen böra göras i 23 § statsskatteförordningen till 24 § nämnda förordning, fastän, då här fråga är om två på varandra följande paragrafer, en hänvisning icke är ur praktiska synpunkter lika behövlig.

Vad detaljerna i nu ifrågavarande lagrum angår ansluter jag mig till utredningsmannens förslag att skattebefrielsen inskränkes att gälla sådana fall

då dödsbodelägarna vid dödstillfället varit beroende av den avlidne för sin försörjning. Ett par uttalanden i yttrandena ge mig anledning till påpekandet, att det här är fråga om ett formellt villkor för skattebefrielsen, men att vid skälighetsprövningen i fråga om dennas omfattning dödsbodelägarernas framtida försörjningsförhållanden bliva av stor betydelse. Detta framgår nogsamnt av anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen.

Emellertid har jag funnit en formell omarbetning av de lagrum varom här är fråga önskvärd. En någorlunda tillfredsställande koncentration av själva lagtexten är dock knappast tänkbar, om denna skall innehålla mer än mycket knapphändiga antydningar om de grunder som böra tillämpas vid medgivande av befrielse. Anvisningarna komma därför att innehålla bestämmelser som helst bort ha sin plats i själva lagtexten. Det må emellertid framhållas, att ett sådant förfaringsätt redan tidigare ej kunnat undvikas, då man velat behålla lagtexten någorlunda överskådlig. Genom de ändringar i författningstexten, som jag nu föreslår, torde för övrigt vissa av de önskemål som framkommit i yttrandena bliva tillgodosedda. Detta gäller likväl ej alla framställda anmärkningar. Sålunda torde det ej vara möjligt att genom särskilda stadganden förhindra att skattebefrielsen exempelvis i händelse av urarvagörelse m. m. kommer andra än dödsbodelägarna tillgodo. Vid bedömande av skäligheten av en befrielse torde dock stundom viss hänsyn kunna tagas till dylik eventualitet. Vid författningstextens — och särskilt anvisningarnas — avfattning har för övrigt förelegat den sedvanliga svårigheten att mot varandra avväga kravet på koncentration och önskvärdheten att meddela så god upplysning som möjligt om lagstiftarnas intentioner. Även i detta avseende kan det sägas, att förslaget innebär en kompromiss mellan de olika ytterligheterna.

Vad fastighetsskatten angår ansluter jag mig till det bl. a. av kammarrätten framlagda förslaget att såsom villkor för skattebefrielse kräva synnerligen ömmande omständigheter, men att öka den såsom villkor för skattefrihet gällande maximigränsen för storleken av behållningen i boet från 30,000 till 40,000 kronor.

Rörande formen för ifrågavarande skattebefrielse har i yttrandena särskilt framhållits önskvärdheten av att klargöra, huruvida under tid, då taxeringsnämnd sammanträder, denna eller den samtidigt fungerande särskilda prövningsnämnden skall äga kompetens att pröva frågor om skattebefrielse. Tillika har berörts frågan, huruvida ej ansökningsförfarande städse borde krävas för dödsbodefrielse även då rätten därtill prövas i det ordinarie taxeringsförfarandet. Vad den förra frågan angår får jag framhålla, att denna ej är ny, utan att motsvarande spörsmål föreligger redan enligt gällande lagstiftning. Enligt mitt förmenande torde det emellertid vara i överensstämmelse med allmänna rättsgrundsatser, att en fråga ej går till högre instans, då den kan prövas av en lägre, och att följaktligen under angivna förutsättning prövningen rätteligen bör ankomma på taxeringsnämnden. Jag underskattar icke betydelsen av de skäl, som i vissa yttranden framförts för att i stället anförtro prövningen av ifrågavarande ärenden åt särskilda pröv-

ningsnämnden, men jag tror det dock vara naturligt och enklast att i första hand överlämna denna prövning åt taxeringsnämnden, som företräder den största personkändedomen och som för övrigt normalt kommer att i första hand handlägga de ärenden, som avse befrielse från skattskyldighet. Att fordra ett ansökningsförfarande såsom obligatoriskt beträffande ifrågavarande ärenden synes jämväl innebära en onödig omgång, varför jag ej anser mig böra föreslå något sådant. Om en beskattningsnämnd erhåller kännedom om ett dödsfall, som kan tänkas föranleda befrielse, bör enligt allmänna regler nämnden inhämta nödiga upplysningar för taxeringens verkställande. Om dödsfallet ej kommer till taxerings- eller prövningsnämndens kännedom innan taxeringen fastställts, eller, efter erhållen kännedom därom, upplysningar som befinnas nödiga för ett ståndpunkttagande till frågan om befrielse ej hunnit införskaffas, ligger det i sakens natur att taxeringen av den avlidne får ske i vanlig ordning, medan ansökan om befrielse från erläggande av utskylder på grund av taxeringen efteråt kan göras av dödsbodelägarna. Dylig ansökan synes böra göras senast kalenderåret efter dödsåret. Föreskrift i sistnämnda avseende synes böra meddelas, medan en antydning om förfaringssättet i övrigt synes kunna göras i 55 § kommunalskattelagen och 23 § statsskatteförordningen. Med hänsyn därtill att fråga är om tillämpning på detta specialfall av redan gällande allmänna regler, synes något särskilt stadgande i ämnet i taxeringsförordningen ej erforderligt.

Av länsstyrelsen i Kalmar län har framställts frågan, huruvida boupp-teckningens summa för behållningen i boet äger ovillkorligt vitsord vid prövning av rätt till skattebefrielse i sådana fall där storleken av denna behållning äger betydelse. Jag är benägen att besvara denna fråga jakande men vill tillägga att, med hänsyn därtill att nämnda gräns enligt förslaget ej är bindande, de oegentligheter till vilka en oriktig dödsbovärdering kunna leda hädanefter ej torde behöva bliva av större betydelse.

Bland de författningar som kunna beröras av det föreliggande förslaget är, jämte de av utredningsmannen berörda, numera även förordningen om värnskatt. I denna erfordras ett par redaktionella ändringar.

Den omständigheten att ifrågavarande lagstiftning ej kan träda i kraft förrän in på år 1940 synes ej behöva hindra dess tillämpning beträffande dödsfall efter detta års ingång, även om dödsfallet ägt rum före lagstiftningens ikraftträdande.

Vad angår frågan om dödsbobefrielses inverkan på arvsbeskattningen torde, därest föreskrifter om kontrollåtgärder visa sig behövliga, sådana kunna utfärdas i administrativ ordning.

Vad för övrigt i yttrandena anförts eller eljest i ärendet förekommit ger mig ej anledning till något särskilt uttalande.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 40.

antaga inom finansdepartementet utarbetade förslag till
dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen
den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§
förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig in-
komst- och förmögenhetsskatt,

dels förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ för-
ordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å
förmögenhet,

dels förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§
förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnskatt,

dels förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1
mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7
juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att
proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll ut-
visar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Hammarskiöld.

*Bilaga.***P. M.****rörande skattebefrielse för dödsbo.****Utredningsuppdraget.**

Åt undertecknad har den 25 februari 1939 uppdragits att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan, huruvida och i vad mån en utsträckning bör ske av rätten till skattebefrielse beträffande avlidens persons inkomst och förmögenhet.

I det anförande, varmed departementschefen i statsrådet motiverade sitt förslag om tillkallande av sakkunnig för nämnda utredning (den 24 februari 1939), yttrade han i huvudsak följande:

»I det betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m., som nyligen avlämnats av 1936 års uppbördskommitté, har särskilt beaktats önskemålet att såvitt möjligt förkorta tiden mellan inkomstens förvärvande och betalningen av den därå belöpande skatten. Kommittén har ock framlagt förslag om tidigare uppbördsterminer, men även om detta förslag genomföres kommer tidrymden mellan inkomstförvärvet och uppbörden att bli tämligen lång, och de olägenheter som äro en följd av detta förhållande komma att i ej ringa mån kvarstå. Bland dessa olägenheter märkas särskilt de ofta påpekade svårigheter, som efter en familjeförsörjares död inställa sig för de efterlevande att betala de på den avlidne belöpande skatterna, särskilt i sådana fall då han åtnjutit en i jämförelse med de existensmedel, vilka stå den efterlevande familjen till buds, stor personlig arbetsinkomst och då dödsfallet följaktligen betyder en plötslig, betydande försämring av försörjningsförhållandena. Olägenheter av liknande art kunna väl göra sig gällande även i andra fall såsom vid löntagares inträde i pensionsåldern o. dyl. Men mellan dessa fall föreligger den olikheten, att dödsfallet och den därav följande ändringen i det ekonomiska läget vanligen ej kan förutses, medan vid pensionering fråga är om en på förhand beräknelig utveckling av vederbörandes ekonomi.

Gällande lagstiftning stadgar för det fall att skattskyldig avlidit möjlighet för efterlevande, vilka varit beroende av honom för sin försörjning, att av beskattningsnämnd erhålla befrielse helt eller delvis från skattskyldighet för den avlidnes inkomst eller förmögenhet som skolat tagas till beskattning under det år då han avlidit eller under året näst därefter, under förutsättning att behållningen i dödsboet ej överstiger visst belopp. Denna möjlighet synes mig dock ej i tillräcklig utsträckning avhjälpa de stundom framträdande obilliga verkningarna av rådaende system. Att utsträcka den redan gällande möjligheten till skattebefrielse till att kunna avse även tidigare taxering än den som äger rum under dödsåret synes ligga nära till hands. När det gäller att i övrigt komma till rätta med det föreliggande spörsmålet synas olika vägar tänkbara. Ett sätt är att göra en utsträckt skattebefrielse i huvudsak beroende av inkomstens karaktär av arbetsinkomst och låta hänsyn till storleken av behållningen i dödsboet bliva av mer underordnad betydelse, ett annat sätt är att höja det belopp för behållningen i dödsboet, som utgör gräns

för skattebefrielsen, men överlåta åt beskattningsmyndigheterna att inom nämnda gräns företaga en noggrannare avvägning med hänsyn till de individuella förhållandena än som för närvarande äger rum. Måhända stå också andra möjligheter till buds för frågans lösning. Huruvida en eventuell skattebefrielse bör påverka en redan åtgången arvsbeskattning är en fråga, som i detta sammanhang ej bör förbises. Emellertid kan ej ställning tagas till det föreliggande lagstiftningsspörsmålet utan särskild mera ingående utredning, en utredning som jämväl synes böra taga sikte på den ekonomiska betydelsen för stat och kommuner av de åtgärder, vilka vid närmare prövning synas kunna ifrågakomma. En utredning i ämnet synes därför böra företagas och så bedrivas, att förslag i frågan kan föreläggas 1940 års riksdag. Utredningen synes lämpligen kunna anförtros åt särskild sakkunnig inom finansdepartementet.»

Gällande lagstiftning.

Rörande möjligheten för dödsbo att erhålla befrielse från erläggande av fastighetsskatt stadgas i 15 § 2 mom. kommunalskattelagen:

»Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 20,000 kronor, och har den avlidne efterlämnat make, oförsörjda barn eller andra bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skyldighet att utgöra fastighetsskatt för det år han avlidit eller för året näst därefter. Har den avlidne efterlämnat mer än två bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må sådan befrielse kunna medgivas, därest behållningen i boet ej överstigit 30,000 kronor. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande taxering, som skolat äga rum under dödsåret, av beskattningsnämnd för detta eller nästpåföljande år och beträffande taxering, som skolat äga rum under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.»

Beträffande skattskyldighet för inkomst, som åtnjutits av avliden person, stadgas i 53 § 3 mom. kommunalskattelagen:

»Avlider skattskyldig, skall för det beskattningsår, då dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom taxeras såväl för inkomst, vilken den avlidne haft, som för inkomst, vilken ingått till dödsboet efter dödsfallet, och skall därvid för dödsboet tillämpas vad som enligt bestämmelserna i denna lag skolat gälla för den avlidne.»

Om befrielse för dödsbo från skattskyldighet till kommunal inkomstskatt stadgas i 55 § kommunalskattelagen:

»Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 20,000 kronor, och har den avlidne efterlämnat make, oförsörjda barn eller andra bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skattskyldighet för sådan den avlidnes inkomst, som skolat upptagas till beskattning under det år han avlidit eller under året näst därefter. Har den avlidne efterlämnat mer än två bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må sådan befrielse kunna medgivas, därest behållningen i boet ej överstigit 30,000 kronor. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande inkomst, som skolat taxeras under dödsåret, av beskattningsnämnd för detta eller nästpåföljande år och beträffande inkomst, som skolat taxeras under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.»

Vidare bör erinras om stadgandet i 75 § kommunalskattelagen, enligt vilket för kommunal utskyld, som påförts avliden person eller på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. oskift dödsbo efter honom, dödsboet ej skall svara med mera än tillgångarna i boet, och, om boet är skiftat, bodelägare icke skall svara för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera än hans lott i boet utgör. Motsvarande gäller om kommunal utskyld, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Enligt 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt gäller beträffande befrielse från skattskyldighet till dylik skatt en föreskrift motsvarande den som enligt 55 § kommunalskattelagen gäller beträffande kommunal inkomstskatt. 24 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt innehåller en motsvarighet till föreskriften i 75 § kommunalskattelagen.

I förordningen om särskild skatt å förmögenhet innehåller 7 § den föreskriften, att där på grund av bestämmelserna i 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt befrielse helt eller delvis medgivits från skattskyldighet till nämnda skatt, motsvarande befrielse skall åtnjutas jämväl i fråga om särskild skatt å förmögenhet. Tillika stadgas i 8 § nämnda förordning att, där jämlikt 24 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt oskift dödsbo svarar för dylik skatt allenast med tillgångarna i boet eller delägare i skiftat dödsbo allenast för vad av skatten å hans lott belöper och allenast med sin lott i boet, motsvarande skall gälla i fråga om särskild skatt å förmögenhet.

95 § taxeringsförordningen innehåller bl. a. följande föreskrift:

»Särskild prövningsnämnd har att, sedan den ordinarie prövningsnämnden avslutat sitt arbete för året och intill dess nästa ordinarie prövningsnämnd sammanträder, dels besluta över besvär, som anförts enligt 123 §, dels, såvitt angår redan verkställd taxering, pröva ansökningar om sådan befrielse från skattskyldighet, varom förmåles i 15 § 2 mom. och 55 § kommunalskattelagen samt i 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet, dels ock pröva besvär, som avses i 16 § andra stycket lagen om folkpensionering. Vad eljest i denna förordning stadgas om prövningsnämnd skall hava motsvarande tillämpning beträffande särskild prövningsnämnd.»

Slutligen torde ock böra erinras om den föreskrift i 57 § lagen om vägdistrikt, enligt vilken samma begränsning av ansvarigheten, som enligt 75 § kommunalskattelagen är medgiven i fråga om kommunala utskylder, skall gälla även i fråga om vägskatt.

Allmänna synpunkter rörande en reform.

De särskilda svårigheter som ofta uppstå för dödsbodelägare att erlägga på den avlidne belöpande skatter sammanhänga väsentligen med vårt taxerings- och uppördssystem, enligt vilket skattelikvid överhuvud ej kan ifrågakomma förrän taxeringen avslutats, så ock med den omständigheten, att kommunala utskylder ej kunna uppbäras förrän kommunerna på grundval av taxeringen fastställt den utdebiteringssats som fordras för att täcka det påföljande årets utgifter. Rent principiellt borde ju skatten utgå av inkomsten under det beskattningsår, till vilket den hänför sig. Emellertid kommer denna princip i mycket ringa grad till uttryck i den praktiska verkligheten. Det torde endast i ett mindre antal fall ifrågakomma, att

avsättningar till skatt verkligen göras av beskattningsårets inkomst. Även där avsättning sker, måste den göras enligt en mycket summarisk uppskattningsgrund, när skattens storlek är beroende av åtskilliga när inkomsten förvärfvas okända omständigheter, bl. a. skattesatsen för såväl den statliga som den kommunala beskattningen.

Vid jämna inkomster vålla de anmärkta förhållandena mindre olägenheter, men där inkomsterna variera kunna olägenheterna bliva desto större. Såsom särskilt stötande framstå dessa olägenheter, då vid dödsfall en stor personlig arbetsinkomst bortfaller men utskylder på denna inkomst skola erläggas under avsevärd tid efter dödsfallet. Såsom av det ovan citerade departementschefsanförandet framgår är det ej att förvänta, att dessa olägenheter skola kunna inom den närmaste tiden avhjälpas genom ett ändrat uppbördsförfarande. Det återstår då att söka rättelse genom modifikation av de materiella skattebestämmelserna, en modifikation som knappast står väl tillsammans med dessa bestämmelsers principiella grund men som allmänt torde anses motiverad med hänsyn till de stötande verkningar, vartill bestämmelsernas tillämpning ofta leder i praktiken. Att ej i förevarande sammanhang jämväl beaktas sådana olägenheter, som följa av inkomstminskning vid löntagares inträde i pensionsåldern o. dyl., sammanhänger, såsom av departementschefens anförande framgår, därmed att det vid pensionering är fråga om en på förhand beräknelig utveckling av vederbörandes ekonomi, något som ej är förhållandet vid ett oväntat dödsfall.

De mest betydelsefulla av de fall varom här är fråga äro givetvis sådana där löne- och andra liknande tjänsteinkomster bortfalla i samband med dödsfallet. Om dessa fall särskilt beaktas, ligger det väl närmast till hands att låta befrielsen avse sådan å den ifrågavarande bortfallande inkomsten belöpande skatt, som skall erläggas efter dödsfallet. Denna i departementschefens anförande antydda anordning torde det ock vara möjligt att genomföra. De föreskrifter, som lämpligen synas böra meddelas i sådant avseende, bliva emellertid mindre väl lämpade för eftergift av skatt i sådana fall, där ej fråga är om tjänste- eller andra personliga inkomster, men där dock skäl för skattebefrielse måste anses föreligga. För dessa synes bibehållande av bestämmelser liknande de nu gällande ligga närmast till hands, med den ändring likväl, att eftergiften bör avse utskylder som skola erläggas efter dödsfallet.

Måhända kunde man vara benägen att taga steget fullt ut och göra efterskänkande av skatt på bortfallande löne- och liknande inkomster till en för alla fall gällande absolut regel. Spörsmålet skulle då endast betraktas som en ren uppbördsfråga. Man torde dock knappast hava anledning gå längre än till ett undanröjande av de särskilda olägenheter, som bliva en följd av det gällande systemet, och låta beskattningen i övrigt bestå. Skattebefrielsen synes sålunda alltjämt böra begränsas till sådana fall, då dödsbodelägarna äro beroende av den avlidne för sin försörjning. Det är i sådana fall, då dödsboets skatt närmast känns som en personlig börda för dödsbodelägarna, som anledning finnes att ingripa. Detta torde vara fallet allenast när den avlidne bestått dödsbodelägarna helt eller delvis deras försörjning, d. v. s. då de varit för sin försörjning »beroende» av honom. I andra fall betraktas skatten närmast som en minskning av påräknat arv. Det lär ej heller kunna förnekas, att vid bedömandet av skattens tyngd även graden av beroendet spelar en betydande roll och följaktligen bör påverka befrielsens omfattning.

Står man på denna ståndpunkt, är det tydligt, att man ej kan meddela allmänna bindande föreskrifter rörande befrielsens omfattning. Det är här fråga om omständigheter som måste bedömas i varje särskilt fall. Ett indivi-

duellt bedömande kan ej ske av andra än beskattningsnämnderna, åt vilka det måste anförtros att efter skälighetsgrunder bedöma hur långt befrielsen skall sträcka sig. Det torde vara möjligt att till dessas ledning avfatta anvisningar innehållande vissa allmänna regler för de fall då fråga är om bortfallande arbetsinkomst. I fråga om andra inkomster är det knappast möjligt att ens i anvisningsform meddela några föreskrifter. När det viktigaste fallet, avseende löneinkomster och liknande, utskiljes och göres till föremål för särskilda regler, bör det vara möjligt för beskattningsnämnderna att för de återstående fallen verkställa en sådan saklig prövning som betingas av förekommande olikheter.

Det låge väl nära till hands att i de fall, då befrielsen skall gälla skatt å andra än löne- och liknande inkomster, fastställa olika belopp för behållningen i dödsboet såsom villkor för befrielsen med hänsyn till antalet dödsbodelägare m. m. I viss mån tages ju enligt gällande, år 1933 antagna, bestämmelser sådan hänsyn, i det ett högsta belopp av 20,000 kronor fastställts såsom villkor för dödsbos befrielse, men sådan befrielse kan äga rum beträffande dödsbon upp till 30,000 kronor, där den avlidne efterlämnat mer än två bodelägare som vid hans frånfalle varit beroende av honom för sin försörjning. Det kan väl emellertid knappast göras gällande, att denna anordning är i högre grad rationell. Framför allt synes det klart, att även vid större behållning i boet än 30,000 kronor skattebefrielse kan vara påkallad där många delägare finnas och nämnvärda andra försörjningsmöjligheter saknas. Den omständigheten att en jämförelsevis långt gående skattefrihet ifrågasättes beträffande löne- och liknande inkomster synes också böra hava till följd att även beträffande andra slags inkomster något större frihet än för närvarande medgives. Även i vissa sådana fall torde starka skäl för skattebefrielse förekomma. Beaktas bör också att friheten kommer att gälla endast utskylder som skola erläggas efter dödsfallet, under det för närvarande befrielsen även kan komma att gälla redan före dödsfallet erlagda utskylder. En höjning av gränsen till 40,000 kronor såsom allmänt villkor synes därför befogad, men det synes också kunna ifrågasättas att låta beskattningsnämnderna i särskilt ömmande fall, framför allt där dödsbodelägarna äro många, medgiva skattebefrielse jämväl där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor. Att uttryckligen fastställa viss högsta gräns synes knappast nödvändigt, då förefintligheten av synnerligen ömmande omständigheter kräves och omständigheterna uppenbarligen bliva mindre ömmande i mån som behållningen i boet blir större.

Beträffande fastighetsskatt torde starka skäl tala för borttagande även av nu gällande skattebefrielse. Fastighetsskatten utgår med förmånsrätt t. o. m. före inteckningar och bör följaktligen betraktas som en omkostnad av primär natur, till vilken kommunerna böra hava en mycket säker rätt. Emellertid synes ej kunna helt bortses därifrån att även i fråga om fastighetsskatten synnerligen ömmande fall kunna föreligga, särskilt där fastigheten minskats i värde eller erläggandet av fastighetsskatten skulle för de efterlevandes existens få en ödesdiger verkan. Övervägande skäl kunna därför måhända tala för bibehållande av möjligheten att erhålla befrielse från fastighetsskatt men denna möjlighet synes böra begränsas till fall, där verkligt ömmande omständigheter föreligga. Anledning att höja gränsen för ifrågavarande befrielse till högre belopp än 30,000 kronor synes ej föreligga. Däremot synes, då villkoret om ömmande omständigheter införes, den alternativa 20,000-kronorsgränsen kunna borttagas.

Befrielsen synes liksom nu böra avse alla slag av utskylder som utgå på grund av de taxeringar, varom fråga är, d. v. s. skatt till primärkommuner av alla slag, till landsting och till vägdistrikt, så ock den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten samt särskild skatt å förmögenhet.

Sättet för reformens genomförande.

I tekniskt avseende blir i enlighet med det anförda huvudfrågan, hur en sådan gränsdragning skall kunna åstadkommas att utskylder som skola erläggas före dödsfallet utgå på den avlidnes inkomst oavkortad, medan befrielse helt eller delvis kommer att gälla för utskylder som skola erläggas efter dödsfallet. Den nu gällande anordningen, enligt vilken vid taxering av inkomst och förmögenhet befrielse från *skattskyldighet* medgives med den påföljd att skattereduktionen kommer att avse *samtliga* å ifrågavarande taxering utgående utskylder, kan, om den nyss angivna tanken skall kunna tillgodoses, tydligen icke tillämpas utom i sådana fall då alla dessa utskylder skola erläggas efter dödsfallet. Den nuvarande ordningen är för övrigt så tillvida mindre tillfredsställande att den, där taxering av den avlidnes inkomst eller förmögenhet en gång ägt rum, innebär ett beskattningsnämndens eget upprivande av en taxering, som verkställt av nämnden själv. I händelse av besvär över endera taxeringen kunna vissa komplikationer uppstå. Emellertid bör, såsom redan sagts, den skattebefrielse, varom fråga är, anförtros åt taxeringsmyndigheterna och ej i första hand göras till en debiteringsangelägenhet. Även tekniska skäl tala härför. Tillgång erfordras till deklarationshandlingar, och endast taxeringsmyndighet är kompetent att fastställa den grund, enligt vilken utskylderna efter dödsfallet skola utgå. Tillika är det av vikt att erhålla ett beslut i sådan form att det kommer att automatiskt påverka debiteringen av alla de slag av utskylder som befrielsen skall gälla, d. v. s. alla de utskylder för vilka taxeringen skall ligga till grund. Enklast synes vara att i sådana fall, då taxeringen redan fastställts — i viss anslutning till vad som åtminstone på papperet gällde före 1928 års lagstiftning — låta beslutet innehålla en direkt förklaring att efter dödsfallet utskylder skola utgå på grundval av ett neuträknat belopp i stället för det vid taxeringen fastställda. Detta beslut kommer ej till uttryck i taxeringslängden — utom möjligen såsom en formlös minnesanteckning eller hänvisning i anmärkningskolumnen — utan i beskattningsnämndens protokoll. På grundval av detta beslut skall det tillkomma debiteringsmyndigheten att avkorta det utskyldsbelopp som utgör skillnaden mellan den på grundval av taxeringen fastställda utskyldssumman och den som erhålles vid debitering på grundval av det av taxeringsnämnden angivna nya taxeringsbeloppet. Ett sådant särskilt förfarande varom här är fråga behöver dock ej användas där taxeringen ännu ej blivit fastställd, därest frågan om befrielse hinner bringas till beskattningsnämndens — taxeringsnämndens eller provningsnämndens — kännedom innan den ordinarie taxeringen för året avslutats. I dylikt fall komma ej några utskylder på grund av taxeringen att utgå före dödsfallet, varför befrielsen kan avse alla uppbörder på grund av det taxeringsbelopp som fastställles. Det finnes ingen anledning att från början fastställa ett annat sådant belopp än det på grundval av vilket utskylderna skola utgå. Här kan alltså den nuvarande tekniska anordningen i huvudsak bibehållas. Man kunde rent av tänka sig att såsom vanliga taxeringsfall behandla även övriga sådana fall, där skattebefrielsen skall avse samtliga utskylder, som skola utgå på grund av det fastställda beloppet, d. v. s. där inga utskylder på grundval av detta belopp skola erläggas före dödsfallet. Dylika fall äro nämligen tänkbara, exempelvis där särskilda provningsnämnden sammanträder före avslutandet av höstens kronouppbörd. En dylik gränsdragning synes emellertid opraktisk. Det vållar ej större svårigheter för beskattningsnämnd att, där taxeringen en gång fastställts, meddela sådant beslut om skattebefrielse varom ovan talats än att direkt ändra taxeringen. Och

formellt torde det vara mera tillfredsställande att låta den fastställda taxeringen stå fast och låta befrielsebeslutet direkt gå ut på frihet från erläggande av visst utskyldsbelopp.

Skatteförfattningarna innehålla redan nu vissa bestämmelser om skattefrihet för dödsbo, vilka ej hänföra sig till själva taxeringen, nämligen de som begränsa dödsbos och dödsbodelägares ansvarighet för utskylder till behållningen resp. lotten i boet. I de paragrafer, som innehålla föreskrifter i sådant avseende, synas bestämmelser om skattebefrielse varom här är fråga kunna införas såsom nya moment. De paragrafer, som nu innehålla stadganden om befrielse från skattskyldighet och som i författningarna äro inpassade bland bestämmelserna om skattskyldighet, kunna då alltjämt förbli inskränkta till att gälla motsvarande spörsmål.

Det nu anförda synes böra hava avseende å alla de utskylder befrielsen skall gälla, d. v. s. såväl kommunalskatt, inklusive sådana utskylder som utgå på grund av taxeringen till dylik skatt, som statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och särskild skatt å förmögenhet. Ändringar erfordras därför i kommunalskattelagen samt förordningarna om sistnämnda båda skatter, och ändringarna i kommunalskattelagen komma att automatiskt få tillämplighet även å exempelvis landstingsskatt, vägskatt och tingshusmedel. I lagen om vägdistrikt erfordras dock ändring på grund av ändrad hänvisning till bestämmelse i kommunalskattelagen. Vidare erfordras vissa ändringar i taxeringsförordningen, vilka komma att närmare motiveras i det följande.

Det torde böra framhållas, att den ifrågasatta nya lagstiftningen automatiskt kan få betydelse även för pensionsavgifterna. Enligt gällande rätt kan nämligen befrielsen från skattskyldighet, i den mån den påverkar utskylder som skola erläggas före dödsfallet, också påverka pensionsavgiften. Denna verkan bortfaller givetvis då skattebefrielsen begränsas att avse utskylder, som skola erläggas efter dödsfallet. Om pensionsavgiftspliktig avlidit före slutet av den uppbördsstämma då pensionsavgiften skall erläggas, medgives enligt gällande bestämmelser fullständig befrielse från betalning av denna avgift. Härutinnan sker ingen ändring genom det föreliggande förslaget.

Vid medgivande av vissa sociala bidrag tages hänsyn till skattetaxeringen. Så är förhållandet med moderskapspenning enligt förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) och med bidragsförskott enligt lagen den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn. Beträffande bidrag av dessa slag kan den nu förevarande lagstiftningen tänkas få betydelse, enär enligt denna vid bidragstilldelningen hänsyn kan tagas till makars sammanlagda inkomst. Då enligt den föreslagna nya lagstiftningen hänsyn till de genom dödsfallet ändrade förhållandena i vissa fall ej tages vid taxeringen i inskränkt mening utan genom beslut av speciell karaktär, kunde fråga möjligen uppkomma, huruvida vid medgivande av ifrågasatt bidrag hänsyn skall tagas till sådant beslut. Enligt grunderna för lagstiftningen i fråga bör detta givetvis ske. Lagstiftningen om moderskapspenning är också så avfattad, att möjlighet till sådant hänsynstagande uppenbarligen föreligger utan att ändring i lagen behöver äga rum. Enligt den praxis som tillämpas i avseende å förskottsbidragen torde liknande möjlighet föreligga. Men oavsett detta förefaller det som ett sådant beslut av beskattningsmyndighet varom här är fråga bör kunna vid bidragstilldelning av liknande slag likställas med taxering i vanlig mening. Särskild föreskrift härom synes ej erforderlig.

Motiv till ändringar i gällande lagstiftning.

Motivering till ändringarna i 15 § *kommunalskattelagen* har meddelats i det föregående. Framhållas må dock, att det av gällande bestämmelser ej framgår, huruvida befrielsen avser »skattskyldighet». Så synes emellertid lämpligen böra ske i det fall som enligt förslaget skall regleras i 15 § 2 mom. Förslaget begränsar av förut anförda skäl befrielsen till det fall att »synnerligen ömmande omständigheter» föreligga. Det kan följaktligen antagas, att detta stadgande endast sällan kommer att tillämpas. Ej ovanligt är ju, att i samband med dödsfall fastighet överlåtes. I allmänhet lärer i sådant sammanhang avtalas att skatter för fastigheten, i den mån de belöpa på tiden efter tillträdet, skola erläggas av köparen. I möjligaste mån bör det givetvis undvikas, att sådan skattebefrielse varom i detta lagrum är fråga i dylikt fall kommer att få effekten av en lättnad för köparen och ej för dödsboet. Någon särskild föreskrift i syfte att hindra en dylik effekt synes emellertid knappast kunna meddelas. Uppenbart torde vara, att där-est en försäljning med dylika villkor eller en uppgörelse rörande försäljningsvillkor redan ägt rum när beslut om eventuell befrielse skall fattas, anledning till befrielse i regel saknas.

55 § *kommunalskattelagen* uppdelas enligt det föreliggande förslaget i två moment, det första avseende den av behållningen i boet oberoende skattebefrielse som hänför sig till arbets- och liknande inkomst, och det andra i huvudsak motsvarande nuvarande bestämmelser. Då det, såsom ovan framhållits, ej är möjligt att meddela bindande stadganden för befrielsen, måste mera allmänt hållna regler till beskattningsnämnderna meddelas, vilka synts böra erhålla plats i särskilda anvisningar, till vilkas innehåll jag tillåter mig här hänvisa.

Det har övervägts, huruvida en enligt förevarande moment ändrad inkomstberäkning borde föranleda även ändring av ortsavdrag m. m., så att t. ex. om en manlig familjeförsörjare avlidit efterlämnande hustru, den omständigheten att skattebefrielse medges beträffande hans inkomst borde föranleda att å andra sidan hustrun i avseende å ortsavdrag behandlas som ensamstående. En sådan lösning skulle emellertid föranleda betydande komplikationer. Det är att märka att den omständigheten att dylikt avdrag alltjämt kommer att beräknas för den avlidne kan tagas i betraktande vid medgivande av skattebefrielsen, så att denna ej kommer att avse hela det i samband med dödsfallet bortfallande inkomstbeloppet. Att här endast en summarisk avvägning kan äga rum ligger i sakens natur, bl. a. därför att de statliga och de kommunala avdragen äro olika stora men befrielsen vid den statliga och den kommunala beskattningen bör ske enligt likformiga grunder.

Vad angår anvisningarna till 55 § har jag under utredningsarbetet övervägt att i första stycket införa en sista mening av följande lydelse: »Eftersom omkostnader hänförliga till förvärvskälla, för vilken skattskyldighet ej föreligger, ej äro avdragsgilla, kan det ifrågakomma att medgivandet av frihet från skattskyldighet enligt 55 § också bör föranleda inskränkning i rätten att tillgodonjuta eljest medgivna avdrag under de olika förvärvskällorna.» Här åsyftas exempelvis ett sådant fall som att den avlidne från tjänsteinkomst åtnjutit avdrag för resekostnad. Det är uppenbart att befrielsen bör avse nettot. Jag har emellertid antagit att denna princip tillräckligt klart framgår av övriga anvisningar och därför, i syfte att undvika vidlyftigheter, avstått från att medtaga denna punkt.

Sista punkten av ifrågavarande anvisningar synes innefatta en så följdriktig utveckling av principerna i 55 § att det kan anses försvarligt att upptaga densamma endast i anvisningarna. Det torde här och var i anvisningarna till kommunalskattelagen förekomma bestämmelser innefattande regler utöver dem som strängt taget falla inom ramen för en tolkning av själva lagens uttryckliga föreskrifter.

Vad 75 § kommunalskattelagen angår har det syntts lämpligast att låta 1 mom. avse huvudfrågan, inkomsttaxeringen, medan 2 mom. hänför sig till de mera sällan förekommande befrielseerna från fastighetsskatt. I 3 mom. upptages den ifrågavarande paragrafens nu gällande innehåll.

Den omständigheten, att underlåtenhet att vid en uppboresstämma betala utskylder föranleder att även belopp som skolat gäldas vid senare stämma omedelbart förfaller till betalning, bör givetvis ej betaga dödsbo möjligheten att erhålla befrielse från erläggande av skatt för dessa senare belopp. Detta har beaktats vid avfattningen av ifrågavarande lagrum.

Någon särskild motivering till ändringarna i *förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt* utöver den som redan lämnats beträffande kommunalskattelagens i huvudsak motsvarande stadganden torde ej erfordras.

Befrielse från *särskild skatt å förmögenhet* bör medgivas såsom en konsekvens av befrielse från statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Det bör märkas, att en sådan konsekvens kan följa dels av en ändrad förmögenhetsberäkning, dels, med hänsyn till gällande reduktionsregler, även av ändrad inkomstberäkning. Detta måste givetvis beaktas vid avfattningen av 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet.

I 95 § *taxeringsförordningen* erfordras ändring i anledning därav, att särskild prövningsnämnd bör få handlägga ansökning enligt 75 § 1 och 2 mom. kommunalskattelagen m. fl. lagrum om befrielse från erläggande av utskylder men ej sådana frågor om skattskyldighet, som handläggas vid ordinarie taxeringsförfarande.

I 128 § 1 mom. *taxeringsförordningen* har införts en bestämmelse om förfarandet i till kammarrätten och regeringsrätten fullföljda mål rörande taxering, i sådana fall då befrielse att erlägga utskylder på grund av taxeringen medgivits enligt 75 § 1 eller 2 mom. kommunalskattelagen m. fl. lagrum. Det är uppenbart, att ändring i högre instans av taxeringen också bör automatiskt föranleda ändring i sådant beslut om skattebefrielse som avser samma taxering.

Den i *lagen om vägdistrikt* föreslagna ändringen är av rent formell natur.

Förslagets ekonomiska betydelse för stat och kommuner m. fl.

Det kan givetvis ej frånkommas att genomförandet av ett sådant förslag som det föreliggande kommer att medföra viss skatteminskning för staten och kommuner av olika slag. Utsträckningen av skattefriheten kommer att få relativt sett större betydelse för den kommunala än den statliga beskattningen på den grund att uppboresden av de kommunala utskylderna, med undantag av landstings- och vägs katt, verkställs först året efter taxeringsåret, medan kronoutskylderna, landstingsskatten och vägs katten till större delen gäldas under taxeringsåret, och följaktligen den nu gällande

skattebefrielsen innefattar en större frihet i avseende å dessa senare utskylder. Den mera väsentliga utvidgning av befrielsen som det föreliggande förslaget medger gäller emellertid personliga arbetsinkomster. Mera betydande sådana inkomster förekomma mestadels i större samhällen. För de rena landskommunerna lär frågan vanligen ej äga större vikt. I detta avseende bör också märkas, att redan nu gällande bestämmelser i fråga om mindre förmögna dödsbon medger en ej oväsentlig frihet beträffande löne- och liknande inkomster. I avseende å fastighetsskatten innefattar förslaget en skärpning av villkoren för skattefrihet.

Att statistiskt påvisa verkningarna av förslaget låter sig ej göra utan en undersökning med genomgång av deklaraionsmaterial av sådan omfattning som det knappast kan anses tänkbart att företaga, när fråga är om en reform av så jämförelsevis ringa räckvidd som den föreliggande. Stickprovsundersökningar äro tänkbara, men att bedöma i vad mån sådana skulle vara representativa torde vara mycket svårt. I varje fall torde med den omkastning av de ekonomiska förhållandena, som nu kan antagas vara att vänta, varje statistisk utredning få ett mycket begränsat värde för bedömande av reformens sannolika räckvidd. Å andra sidan utgör väl just denna omkastning ett ytterligare skäl att påskynda en reform.

Frågans samband med arvsbeskattningen.

I bouppteckning efter avliden upptagas bland skulderna även beräknade obetalda skatter. Därest en från början beräknad skatteskuld minskas på grund av skattebefrielse i enlighet med förslaget, bör också bouppteckningens skuldsumma minskas, vilket får betydelse bl. a. för arvsskatteberäkningen. Emellertid stadgas i 3 kap. 10 § lagen om boutredning och arvskifte, att därest efter boupptecknings förrättande ny tillgång eller gäld eller annan felaktighet i bouppteckningen yppas, inom en månad skall uppgöras handling innefattande tillägg eller rättelse, och skall om sådan handling gälla vad tidigare stadgats om bouppteckning. Detta lagrum synes reglera även det nu berörda fallet, varför särskild lagstiftning rörande detsamma ej synes behöfvlig.

Stockholm den 7 oktober 1939.

Carl W. U. Kuylenstierna.

Förslag till författningsändringar.

Kommunalskattelagen.

Härigenom förordnas, att 15 § 2 mom., 55 och 75 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda lag skola införas anvisningar till 55 § av nedan angiven lydelse:

15 §.

2 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit efter taxeringsårets ingång, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 30,000 kronor, äger beskattningsnämnd, om synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, frikalla den skattskyldige från skattskyldighet för fastighet för taxeringsåret.

55 §.

1 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken under beskattningsåret eller därefter avlidit, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, vilken upphört att utgå vid dödsfallet eller i nära anslutning till detta, skall dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande frikallas från skattskyldighet enligt denna lag för sagda inkomst eller skälig del av densamma.

2 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken under beskattningsåret eller därefter avlidit, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnd att, oavsett om de i 1 mom. angivna betingelser äro för handen, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna lag för inkomst under beskattningsåret. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivnas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

(Se vidare anvisningarna)

75 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter avliden skattskyldig i fall, där de i 55 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst

enligt denna lag, och hava utskylder på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid uppbörsstämma som äger rum eller avslutas efter dödsfallet eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av dessa utskylder. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 55 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda lagrum angivna grunder uträkna beskattningsbar inkomst för det beskattningsår utskylderna avse och meddela beslut, att utskylderna efter dödsfallet skola utgå enligt debitering på grundval av sagda beskattningsbara inkomst i stället för den beskattningsbara inkomst som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående utskylder på grund av taxeringen, i den mån de ändrade grunderna för omräkning av utskylderna för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. Har avliden person i fall, där de i 15 § 2 mom. angivna betingelserna äro för handen, vid taxering upptagits som skattskyldig för fastighet enligt denna lag, och hava utskylder för fastigheten på grund av taxeringen påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid uppbörsstämma som äger rum eller avslutas efter dödsfallet eller har påföring av utskylder för fastigheten på grund av taxeringen ännu ej ägt rum, äger beskattningsnämnd medgiva befrielse från erläggande av dessa utskylder.

3 mom. För kommunal utskyld, som påförts avliden person eller på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om kommunal utskyld, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Anvisningar

till 55 §.

Vid medgivande av frihet från skattskyldighet enligt 55 § 1 mom. skall beskattningsnämnd taga hänsyn till den inkomstminskning för boet, som blivit eller kan väntas bli en följd av dödsfallet. Sådan inkomstminskning beror vanligen på nedgång i bruttointäkten men kan också föranledas av ökade utgifter, exempelvis för anställande i jordbruk eller rörelse av lejd arbetskraft i den avlidnes ställe.

Är fråga om sådan inkomst av tjänst, som helt upphör att utgå vid dödsfallet eller snart därefter utan att ersättas av motsvarande inkomst till dödsboet eller dess delägare, bör enligt 1 mom. dödsboet befrias från skatt-

skyldighet för hela ifrågavarande inkomst, därest ej särskilda förhållanden anses böra föranleda en mindre befrielse. Såsom exempel på sådana förhållanden må nämnas att dödsbodelägarna erhållit en väsentlig del av sin försörjning annorledes än från den avlidne eller att en efterlevande änka, som taxeras tillsammans med dödsbo efter avlidne make, med hänsyn till ortsavdrag eller dyl. skulle genom fullständig befrielse från skattskyldighet för dödsboet komma i ett förmånligare läge i beskattningsavseende än om hon taxerats såsom ensamstående. Om åter efter dödsfallet exempelvis avlöning till den avlidne delvis ersättes med pension till efterlevande änka, eventuellt även till minderåriga barn, bör befrielsen enligt 1 mom. i regel ej avse mer än skillnadsbeloppet mellan lönen och pensionen. Även om i samband med dödsfallet bortfallande intäkt av tjänst ej härrört av personligt arbete, utan exempelvis utgjort intäkt av livränta eller av undantagsförmån, bör befrielse medges. Vad angår annan förvärvskälla än tjänst kan befrielse däremot endast avse sådan inkomst, som kan anses härröra av personligt arbete. Beträffande jordbruksfastighet eller rörelse får sålunda en ungefärlig uppskattning ske av hur stor inkomstminskning för boet som är att förvänta på grund av att den avlidnes personliga arbetsinsats bortfallit. Undantagsvis torde ifråga om inkomst av annan fastighet motsvarande befrielse kunna ifrågakomma. I avseende å t. ex. realisationsvinst eller vinst å deltagande i lotteri samt inkomst av kapital torde förutsättningarna för tillämpning av 1 mom. kunna föreligga endast i sällsynta undantagsfall; däremot lär i fråga om intäkt av tillfälliga uppdrag befrielse från skattskyldighet bliva regel.

Vid tillämpning av bestämmelserna i 55 § 2 mom. bör särskilt uppmärksammas, att fråga är om en skälighetsprövning, och att följaktligen hänsyn bör tagas även till andra omständigheter än de i momentet direkt angivna. Därest exempelvis bodelägarna hava enskild förmögenhet eller i samband med dödsfallet livförsäkringar utfalla till dödsbodelägarna utan att ingå i dödsboet, bör detta vid prövningen beaktas. Även där förutsättningarna enligt 1 mom. föreligga kan jämväl 2 mom. tillämpas och sålunda föranleda en längre gående befrielse än som följer av 1 mom.

I fråga om äkta makar, som beskattas tillsammans, inträffar ej sällan (t. ex. beträffande rörelse) att den ene maken taxeras för inkomst, som i verkligheten är ett resultat av den andre makens arbetsinsats. Hinder skall i dylikt fall ej anses möta att, om den senare avlidit, låta frikallelse från skattskyldighet som avses i 55 § 1 mom. tillkomma den efterlevande maken i stället för dödsboet efter den avlidne.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940 men skall ej tillämpas i avseende å skattskyldig som avlidit före nämnda dag eller dödsbo efter sådan skattskyldig; å sådan skattskyldig eller sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

23 §.

1 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken under beskattningsåret eller därefter avlidit, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, vilken upphört att utgå vid dödsfallet eller i nära anslutning till detta, skall dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande frikallas från skattskyldighet enligt denna förordning för sagda inkomst eller skäligen del av densamma.

2 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken under beskattningsåret eller därefter avlidit, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnd att, oavsett om de i 1 mom. angivna betingelser äro för handen, frikalla dödsboet helt eller delvis från skattskyldighet enligt denna förordning för inkomst under beskattningsåret eller förmögenhet vid beskattningsårets utgång. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

24 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter avliden skattskyldig i fall, där de i 23 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt denna förordning, och har statlig inkomst- och förmögenhetsskatt på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid uppboerdsstämman som äger rum eller avslutas efter dödsfallet eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av denna skatt. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 23 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda paragraf angivna grunder uträkna beskattningsbart belopp för det beskattningsår skatten avser och meddela beslut, att skatten efter dödsfallet skall utgå enligt debitering på grundval av sagda beskattningsbara belopp i stället för det beskattningsbara belopp som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, i den mån de ändrade grunderna för omräkning av skatten för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. För inkomst- och förmögenhetsskatt, som påförts avliden person eller, såvitt angår det beskattningsår varunder dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940 men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före nämnda dag; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förordningen om särskild skatt å förmögenhet.

Härigenom förordnas, att 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 om särskild skatt å förmögenhet skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

7 §.

Där jämlikt 23 § 1 eller 2 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt befrielse medgives från skattskyldighet för inkomst eller förmögenhet, skall, där den ändrade beräkningen av inkomsten eller förmögenheten därtill föranleder, motsvarande befrielse medgivas jämväl i fråga om särskild skatt å förmögenhet. Lag samma vare, där beskattningsnämnd jämlikt 24 § 1 mom. nämnda förordning medgiver befrielse från erläggande av inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall vid medgivande av befrielse från erläggande av efter dödsfallet utgående särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd angiva beloppet av den beskattningsbara förmögenhet, som skall ligga till grund för debitering av dylik skatt.

8 §.

Där jämlikt 24 § 2 mom. förordningen — — — skatt å förmögenhet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940 men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före nämnda dag; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Taxeringsförordningen.

Härigenom förordnas, att 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

95 §.

Prövningsnämnd beslutar — — — i övrigt.

Särskild prövningsnämnd — — — enligt 123 §, dels pröva ansökningar om sådan befrielse från erläggande av utskylder, varom förmäles i 75 § 1 och 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet, dels ock — — — särskild prövningsnämnd.

Om rätt — — — och 129 §.

128 § 1 mom.

Om kammarrätten — — — å denne.

Äro makar — — — och förmögenhetsskatt.

Hava besvär hos kammarrätten eller Kungl. Maj:t anförts rörande taxering av skattskyldig, som avlidit, eller dödsbo efter sådan skattskyldig, och har jämlikt 75 § 1 eller 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt eller 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd medgivit dödsboet efter den avlidne befrielse från erläggande av skatt på grund av taxeringen, skall vid ändring av taxeringen i anledning av besvären jämväl beslutet om sådan skattebefrielse i erforderlig mån ändras.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940. I avseende å taxering av dödsbo efter skattskyldig, som avlidit före nämnda dag, skola äldre bestämmelser tillämpas.

Lagen om vägdistrikt.

Härigenom förordnas, att 57 § lagen den 7 juni 1934 om vägdistrikt skall hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

57 §.

Vad i 75 § 3 mom. kommunalskattelagen är stadgat om — — — om vägskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.